

'Nederland, Israël & Palestina, een open zenuw' van Peter Malcontent (2018)

'Israël zegt geen sorry meer' van Derk Walters (mei 2018)

'Hipsters, baarden, martelaren' van Anna Krijger (2017)

'Ochtend in Jenin' van Susan Abulhawa (2015)

'Tegendraadse dromen' van Laurens Samson (2015)

'Mijn beloofde land' van Ari Shavit (2013)

'Een schreeuw om recht' van Dries van Agt (2009)

'Niet iedereen kan stenen gooien' van Arjan El Fassed (2008)

HISTORISCH PALESTINA (AAN DE HAND VAN EEN UITGEBREIDE TIJDLIJN)

- Het verlangen naar een thuisland heeft de eeuwen door in Joden geleefd. **4000 jaar geleden** ontving de aartsvader Abraham Jahwehs opdracht en belofte en ging met de zijnen uit Mesopotamië op weg om zich te vestigen in wat later het heilige land kwam te heten. 3000 jaar geleden beleefde daar het koninkrijk van David, de psalmist, zijn hoogtij onder diens bestuur en dat van zijn zoon Salomon. Daaraan was een verblijf van de Israëlieten, aanvankelijk een nomadisch volk, in Egypte voorafgegaan. Omstreeks 1200 v Chr., enkele eeuwen dus voor de bloeiperiode onder David, maakten de Israëlieten zich meester van het land tussen de Jordaan en de Middellandse Zee, in een met wisselend gevoerde strijd met de Kanaënieten.
- Vanaf **1516** (tot 1917) was Palestina onderdeel van het uitgestrekte Ottomaanse Rijk.
- In **1878** woonden er bijna een half miljoen mensen, waarvan volgens de Ottomaanse demografie in de districten Jeruzalem, Nablus en Acre 3% Joods was (15.000-25.000).
- In **1882** wordt Risjon Letsion (de eerste nederzetting die door zionistische immigranten tot stand werd gebracht) door tien pioniers uit Rusland gesticht die het voor elkaar kregen 835 m² land te bemachtigen om er een dorp op te bouwen. Zij werden daarbij financieel bijgestaan door de bekende joodse bankiersfamilie Rothschild. Edmond Rothschild was er mede verantwoordelijk voor dat er in 1887 begonnen werd met wijnbouw.
- Tussen 20 en 27 april **1897** vertrekt een koloniale karavaan o.l.v. Herbert Bentwich (overgrootvader van Shavit). Van Jeruzalem, naar Beit El, Shilo, Nablus, Dotanvallei, Jenin, Taborberg, Tiberias, Kafernaum, Hermon, Damascus, Beiroet. In 1897 zijn er meer dan een half miljoen Arabieren, bedoeïen en druzen in Palestina. Er zijn 20 steden en honderden dorpen. Mijn grootvader ziet het niet, omdat het voor hem noodzakelijk is om het niet te zien. Hij ziet het niet, want als hij dat wel zou doen, zou hij op zijn schreden terug moeten keren. Maar mijn overgrootvader kan niet terug. Nu kan hij verder; mijn overgrootvader kiest ervoor het niet te zien. Bentwich is niet op tijd terug voor het Eerste Zionistische Congres in Bazel.
- Toen Bentwich in Risjon Letsion in april **1897** aankwam waren daar circa 100 gezinnen, 50 huizen, 30 stallen en 3 straten. De bevolking van de stad is van 500 in 1897 uitgegroeid tot bijna 250.000 in 2013.
- In **1897** was Ramla een Arabische stad van 6.000 zielen, die bekend stond om zijn moskeeën, kerken, herbergen en marktplaatsen. Tegenwoordig is het een treurige Israëlische stad met 75.000 inwoners: 58.000 joden, 12.500 moslims en 4500 christenen. Bijna alle afstammelingen van de moslim-Arabieren die hier in 1897 woonden, werden in 1948 gedeporteerd. De huidige moslimbevolking bestaat voornamelijk uit bedoeïenen en Palestijnen, die in de eerste jaren van de Staat Israël vanuit hun dorpen naar hier zijn overgebracht.
- In het najaar van **1903**, na het 6^e Zionistische congres, kocht de Anglo-Palestine Bank voor 80.730 francs 2.330 dunam land aan in het dorp Haditta. Landgoed Beit Arif werd landgoed Ben Shemen, een van de eerste percelen die door Herzls zionistische beweging in Palestina werden aangekocht. Een lange strook land van olijfbomen van de Arabische stad Lydda (Lod), de Lydda-vallei, in de richting van Jeruzalem. Tussen **1903 en 1947** is de bevolking meer dan verdubbeld: van 8.000 tot 19.000. In die 44 jaar hadden de bewoners van Lydda gezien hoe de zionisten de vallei binnentrokken: eerst de Atid-fabriek, dan de Kiryat Sefer school, het olijfbomenbos (1909), de handwerkerskolonie, proefboerderij en dat vreemde jeugdorp dat werd geleid door dr. Lehman, een excentrieke Duitse arts, die vriendelijk was voor het volk van Lydda en medische bijstand verleende aan degenen die dat nodig hadden. Gutman (Massada) komt aan het hoofd van Lydda te staan. In het kader van de operatie Dani

- (verovering van de Arabisch-Palestijnse steden) wordt op 11 juli 1948 de stad eerst vanuit de lucht gebombardeerd. Daarna volgde een grondaanval op het centrum. Hierbij werd een bloedbad aangericht: In de Dahmash Moskee werden tientallen ongewapende mensen die daar hun toevlucht hadden gezocht, gedood. Onder de indirecte dreiging van een (nog grotere) slachtpartij vragen Lydda's leiders of ze weg mogen. Duizenden mensen komen met gebogen hoofd uit de Moskee en verlaten in een colonne de stad. Verjaagd uit de Lydda-vallei.
- **1908**: landbouwkolonie Hulda wordt door de zionistische beweging gesticht op grond die van de Arabieren is gekocht. Na een Arabische aanval in **1929** vestigt zich een gematigd, harmonieus model aanhangend socialistisch Gordonia-commune zich en 18 jaar leefden de zionistische commune Hulda en het Palestijnse dorp Hulda naast elkaar. In de nacht van 6 april **1948** veroverden soldaten van het zionistisch bataljon Hulda. In enkele weken tijd werden hun huizen verwoest en hun akkers geplunderd. Een groot deel van de grond van het Palestijnse dorp Hulda werd bij dat van de kibboets gevoegd. Het Srabische Hulda en het Joodse Hulda konden elkaar niet echt zien en erkennen: ze konden geen vrede sluiten. Om vrede tussen de 2 volken in dit land te bewerkstelligen is waarschijnlijk meer nodig dan een mens kan opbrengen.
  - In **1913** bouwt Bentwich's dochter een huis in de wijnproducerende nederzetting Zikhron Jaákov.
  - Tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) beloofden de Britten in **1916** bij monde van hun Hoge Commissaris in Egypte onafhankelijkheid aan de Arabieren, in ruil voor steun in de Eerste Wereldoorlog tegen de Turken (McMahon-Hussein-correspondentie). De Britten en Fransen verdelen in het geheim het Middellandse Zeegebied in invloedssferen (Sykes-Picot-overeenkomst). Palestina zou deels onder Britse, deels onder internationale controle komen.
  - Nog geen jaar later, in **1917** (2 november), gaf de regering in Londen de Balfour-verklaring uit. Deze verklaring beloofde dat de regering zich zou beijveren voor de vestiging in Palestina van een nationaal tehuis (geen Joodse Staat) voor Joden. In de brief stond duidelijk dat niets mocht worden ondernomen dat afbreuk zou doen aan de rechten van de niet-Joodse gemeenschap, op dat moment de overgrote meerderheid van de bevolking. Op dat moment, in **1917**, woonden in Palestina meer dan 600.000 Palestijnen en slechts 56.000 Joden.
    - o Aan het uitbrengen van de Balfour-verklaring is stevig lobbywerk door zionistische leiders voorafgegaan. De Oostenrijkse journalist Theodor Herzl gaf de aanzet tot de organisatie van een zionistische beweging met zijn boek 'Der judenstaat', gepubliceerd in 1896. Op zijn initiatief werd in 1897 in Basel het eerste Joodse wereldcongres gehouden. De zionisten schaarden zich achter de idee een eigen land te stichten waar Joden beschutting zouden vinden. Palestina zou die veilige haven moeten worden. De zionistische beweging heeft de verdrijving van Palestijnen op touw gezet. Het zijn de aanhangers van de zionistische ideologie die al decennialang heel Historisch Palestina bezet houden en in de bezette gebieden het leven voor de Palestijnse bevolking steeds ondraaglijker maken.
  - In **1918** komt Palestina onder Brits militair bestuur.
  - In **1919** roept de eerste Palestijnse Nationale Conferentie op tot onafhankelijkheid.
  - In **1920** wordt het Brits mandaat officieel erkend tijdens de San Remoconferentie. Herbert Samuel wordt benoemd tot Britse Hoge Commissaris voor Palestina.
  - Eerste Arabisch-Joodse confrontatie in Noord Galilea in **maart 1920**. In april 1920 zijn er rellen in Jeruzalem.
  - In **1922** steunt de Volkerenbond het Britse mandaat over Palestina zonder instemming van de Palestijnse bevolking.
  - In **1922** bestond zo'n 10% van de Palestijnse bevolking uit christenen, nu is dat nauwelijks 2%.
  - In **1923** kreeg Groot-Brittannië het mandaat over (historisch) Palestina. De Balfour-verklaring wordt in de voorwaarden voor het Mandaat opgenomen. De Britten bestuurden Palestina van 1923 tot 1948. In deze periode trokken veel Joodse immigranten naar Palestina. Het Britse bestuur hield vast aan strikte immigratiequota, maar de diverse zionistische bewegingen, zoals de Jewish Agency for Israël, organiseerden op grote schaal illegale immigratie. Hannah Arendt schrijft hier uitvoerig over in haar boek "Eichmann in Jeruzalem".

- In **1923** sticht Bentwich de eerste Engels-Joodse kolonie op de hellingen van tel Gezer, in het Palestijnse dorp Abu Shusha. In 1929 vestigt Bentwich zich in het Land van Israël.
- In 1929 vinden de Klaagmuurrellen plaats in Jeruzalem. Aanleiding waren de irritaties over en weer over de ruimte die Joden ter beschikking stond om hun gebeden uit te spreken bij de enige overgebleven muur van de in het jaar 70 door de Romeinen vernietigde Joodse tempel. Na de verovering van Jeruzalem door de moslims in 637 zouden op de Tempelberg de Al-Aqsa-moskee en de Rotskoepel verrijzen waarmee deze als Haram al-Sharif uitgroeide tot het op twee na belangrijkste islamitische heiligdom. Joden bleven toegang houden tot de Klaagmuur zolang ze geen overlast voor de moslims opleverde die in de omgeving van de muur woonden. Toen op 23 augustus 1929 het gerucht zich verspreidde dat Joden een aanval wilden ondernemen op de Al-Aqsa-moskee braken er rellen uit die zich daarna snel verspreidden over andere steden. Nadat het Britse gezag er een week later eindelijk in was geslaagd de rust te laten terugkeren, hadden inmiddels 133 Joden en 116 Palestijnen het leven gelaten en was een veelvoud van hen gewond geraakt.
- In augustus **1929** zijn er moordpartijen in Hebron en Safed.
- In oktober 1930 verscheen de White paper door de Britse minister van Koloniën, lord Passfield, waarin scherpe restricties werden aangekondigd op de immigratie van Joden en de aankoop van het land in Palestina.
- In **1936** koopt een sinaasappelteler in de Dauwvallei van de dorpingen Qubeibeh 70 dunam land en sticht nederzetting Rehovot (onder Tel Aviv).
- In de jaren **1936-1939** brak de Arabisch-Palestijnse opstand uit. Het was een opstand van Palestijnse Arabieren die gericht was tegen Groot-Brittannië enerzijds en tegen de Joodse immigratie anderzijds. Het Palestijnse nationalisme deed zich gelden en eiste dat er aan de Joodse immigratie onmiddellijk een eind werd gemaakt. In **1936** woonden er 370.000 Joden in Palestina. Ook Palestijnen pleegde terreurdaden, zowel tegen het Britse bestuur als tegen Joodse immigranten.
- De Britse regering stelde een onderzoekscommissie in, onder voorzitterschap van de Britt Earl Peel. Deze commissie publiceerde in **juli 1937** een rapport waarin ze concludeerde dat het Palestijnse mandaat niet langer levensvatbaar was en ze adviseerde Palestina te verdelen in een Joodse en Arabische Staat. De Joodse Staat zou moeten komen op 33% van het land, terwijl Joods grondbezit in die tijd slechts 5% was. Tenslotte kwam de commissie met het idee dat Palestijnse inwoners woonachtig in dit gebied verdreven moesten worden. Vanaf dat moment maakte het idee van 'verplaatsing' -het uitzetten van de Arabische bevolking- deel uit het van zionistische gedachtegoed.
- De Britten zagen de situatie uit de hand lopen en publiceerden in **1939** het zogenaamde witboek met daarin het besluit de Joodse immigratie opnieuw te beperken. Na 5 jaar zou de immigratie moeten stoppen. Ook Joodse landaankopen werden verboden. De aanvankelijk door de Britten opgeleide en gesteunde Joodse milities keerden zich tegen de Britten en bereidden zich voor op een snelle oprichting van de Staat Israël.
- De Britse regering autoriseert in **1940** het Joods agentschap om 10.000 Joden te rekruteren voor het Britse leger in Palestina.
- In **1941** valt de militaire strijdmacht van Ein Charod de dorpen Nuris, Zarin en Komay aan. Alle Palestijnse bewoners worden dan uit de vallei verdreven.
- In **1942** worden 2,7 miljoen Joden door de nazi's vermoord. Gutman organiseert Massada trektochten. Het Massada-ethos is gebaseerd op de verovering van Masada in het jaar 73 n Chr door de Romeinen. Toen kwam er een einde aan het laatste Joodse verzet. In plaats van door te vechten, pleegden de Zeloten massaal zelfmoord.
- Vlak voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog (**1939-1945**) was het een chaos in Palestina. Nazi-Duitsland vermoordt 6 miljoen joden. In Palestina voeren revisionistische joden een geweldscampagne tegen de Britten.
- Zodra de Tweede Wereldoorlog eindigde (**1945**), kwam een massale uittocht van joden uit Europa naar Palestina op gang. Tussen **1945 en 1951** arriveren 750.000 Joodse vluchtelingen in Israël. Opgevangen door de 655.000 inwoners van Israël. Er komen opvangkampen, later woningbouw projecten, de landbouwkolonisatie (in 1948 en 1949 bouwde Israël 190 nieuwe kibboets- en mosjav-dorpen, in de jaren 1950-1952 nog eens 110, 400 ontruimde Palestijnse

dorpen werden afgebroken) en de industrialisatie. Door de massale immigratie namen de spanningen tussen de Joden en de inheemse Palestijnse bevolking toe. Het Britse mandaatbestuur probeerde deze 'exodus' te temperen maar die pogingen vonden nergens ter wereld bijval. De verbijsterende berichten die loskwamen over de omvang en aard van de vernietigingscampagne riepen alomedeelven op met de Joden. Al in mei 1945 eiste het Joodse Agentschap de dadelijke vestiging van een Joodse staat in Palestina, zonder opdeling tussen Arabieren en Joden. De Joodse staat moest heel Palestina omvatten, volgens radicale groeperingen binnen de Joodse beweging zelfs ook Trans-Jordanie, het land ten oosten van de Jordaan. Toen die eis niet werd ingewilligd begonnen Joodse strijdgroepen geweld toe te passen. Welbekend is de aanslag op de Britse regeringskantoren in het King David Hotel in Jeruzalem in **juli 1946**. Deze terreurdaad kostte ruim 90 burgers het leven.

- In **1947** geeft Groot-Brittannië het mandaat over Palestina terug aan de Verenigde Naties, de opvolger van de Volkenbond. In 1947 deed een commissie van de VN het voorstel om Palestina in 2 staten te verdelen (**resolutie 181**, 33 van de 56 VN leden stemden voor het plan): een Joodse en een Arabische en een internationale zone rondom Jeruzalem. Het VN plan bedeede de Joden 55% van Palestina toe. Binnen dat gebied woonden ook nog eens honderdduizenden Palestijnen. De inheemse Palestijnen, die het grootste deel van het land bezaten, zouden genoeg moeten nemen met 42%. De zionisten aanvaardden het plan. De Palestijnen en Arabische Staten verwerpen het. De strijd om Palestina barst los.
  - o In **1947** is het aandeel Joden op de totale bevolking circa 30% (**650.000 Joden in Palestina**). 70% van de bevolking was Palestijns (**1,3 miljoen Arabieren**). De Joden woonden in een relatief klein deel van Palestina: minder dan 7% van het land van Palestina. In het gebied dat aan de Joodse Staat zou gaan toebehoren, woonde in die tijd bijna een half miljoen Palestijnen. De oorlog van 1948 gaf de Israëliërs de gelegenheid om deze verhoudingen drastisch te wijzigen. Na de massale verdrijving in 1948 vormen Palestijnen slechts tussen de 15 en 20% van de bevolking van Israël. Ook kreeg de Joodse minderheid de vruchtbaarste gebieden, van Akka tot Ashdod, toebedeeld. Uit Israëliërs archief materiaal dat in de afgelopen 20 jaar is vrij gegeven, is gebleken dat tijdens de Catastrofe 89% van de Palestijnse dorpen door toedoen van gewapende aanvallen is ontvolkt en nog eens 10% in het verlengde hiervan door psychologische oorlogvoering. De vluchtelingen uit de resterende dorpen zijn op eigen initiatief weggetrokken.
- Op **15 mei 1948**, precies 70 jaar geleden, riep David Ben-Gurion de staat Israël uit. David Ben-Gurion heeft zijn (zionistische) kameraden toen overreed voorshands genoeg te nemen met de aangereikte kluif (55%) in het vooruitzicht dat het later wel zou lukken meer land te bemachtigen. Die verwachting is bewaarheid. De volgende dag vallen Arabische legers aan met 25.000 man om het land dat was toebedeeld aan de Arabische staat te verdedigen tegen aanvallen van de Haganah, het 70.000 man sterke Israëliërs leger. Na de stichting van de Israël escaleerde het conflict met de omringende Arabische landen, maar die waren geen partij voor het Israëliërs leger.
  - o Voor die datum (**maanden maart, april en mei 1948**) waren zionistische milities begonnen met het veroveren van land, naast het gebied dat de Joodse staat volgens het VN-plan zou omvatten. De meeste ophef bracht de slachting van tenminste 100 Palestijnen in het dorpje Deir Yassin (de staat Israël benaderde het trauma heel pragmatisch: in 1951 werd wat er van het Palestijnse dorp Deir Jassin nog restte omgetoverd in een gesloten psychiatrische inrichting Kfar Shaul. Thans ligt op dezelfde locatie de wijk Kfar Shaul van Jeruzalem tussen de wijk Givat Shaul en de ultra-orthodoxe wijk Har Nof). teweeg op 9 april 1948. Maar vanaf maart 1948 werd het verjagen van Palestijnen met man en macht aangepakt. Ilan Pappé stelt dat het etnische zuivering was met het masterplan Dalet (zuiveren van Palestina, maart 1948, Palestijnse dorpen veroveren die de toegangsweg naar Jeruzalem blokkeerden: Hulda, Deir-Musheim, Beit Mahsir, Saris, Al-Qastal) ten grondslag.
  - o Voordat het Britse mandaat afliep op **14 mei 1948** en David Ben Gurion om middernacht de Staat Israël uitriep, waren al 300.000 Palestijnen uit hun dorpen en

steden verdreven, ondanks het feit dat de Britten nog officieel verantwoordelijk waren voor de ordehandhaving en het beschermen van de bevolking.

- Op **12 juni 1948** gaf Rabin, latere premier van Israël (1974-1977), het bevel: "De inwoners van Lydda moeten zonder onderscheid van leeftijd worden verdreven in de richting van Bayt Nabala." Een soortgelijk bevel kreeg de Kiryati-brigade m.b.t. de inwoners van Ramleh. In juli 1948 wonen 17.000 Palestijnen in Ramleh. Er mochten er slechts 400 blijven. Volgens de Israëlische historicus Ilan Pappé was Ramleh al eerder aangevallen door Joodse militante groepen. In februari 1948 plaatste de Irgun, een Joodse militia waarover de latere premier Menachem Begin (1977-1983) het commando voerde, een mand met explosieven op de groentemarkt van Ramleh. Bij deze aanslag kwamen 12 Palestijnen om het leven, onder wie 8 kinderen. Vlak voor de oorlog woonde een vijfde van de totale Palestijnse stedelijke bevolking in Ramleh en Lydda.
- In Israëlische schoolboeken heet deze oorlog de Israëlische onafhankelijkheidsoorlog. De internationaal gebezigde term Arabisch-Israëlische oorlog komt noch in Israël noch in de Palestijnse gebieden voor.
- Uiteindelijk werd in **juni 1948** een wapenstilstand gesloten. Israël had toen controle verworven over 78% van Palestina. Jordanië bestuurt vanaf 1948 de Westoever en Oost-Jeruzalem (21,5%) en annexeert het gebied in 1950. Egypte verkrijgt controle over de Gazastrook (1,5%, tot 1967). Binnen dit gebied hebben Israëlische milities en legereenheden in 1948-1949 bijna 500 Palestijnse dorpen ontvolkt en/of vernietigd. Ongeveer 780.000 Palestijnen (64% van de totale Palestijnse bevolking en ongeveer 90% van de Palestijnen op Israëliisch grondgebied) werden van huis en haard verdreven en raken ontheemd. De Israëlische professor Ilan Pappé kwalificeert deze acties als etnische zuiveringen.
  - o Het verlies van hun land wordt door de Palestijnen al-Nakba ('de catastrofe') genoemd ofwel de eerste Arabisch-Israëlische oorlog. De Catastrofe is een diepe wond en voor Palestijnen bepalend voor het conflict. Decennialang is weinig gesproken over wat er in 1948 in Palestina is gebeurd. Pas eind jaren 80, nadat een groep Israëlische "nieuwe" historici de door de Israëlische overheid vrijgegeven staatsarchieven hadden doorgespit, kwamen de voor Israël pijnlijke feiten boven water over de omstandigheden waaronder de Staat Israël is ontstaan. Tot dan toe werd iedere scholier in Nederland en elders geleerd dat na de Holocaust het dappere Israëlische volk eindelijk na 2000 jaar een eigen staat had gesticht, die meteen door 5 grote Arabische landen werd aangevallen. Het dappere Israëlische volk vocht terug en won. Sindsdien leeft het kleine volk te midden van een boze grote Arabische wereld. De realiteit is anders. Het Palestijnse verhaal is jarenlang ontkend en nog steeds zijn weinigen bereid te spreken over wat er in 1948 in Palestina is gebeurd. Wants stel dat het waar is dat Palestijnen gedwongen het land hebben moeten verlaten, dan hadden ze een punt gehad toen ze zeiden dat ze terug wilden keren of in elk geval recht hebben op compensatie van verloren eigendommen.
  - o Op 24 juli 1948 zette Israël een grootscheeps artillerie- en luchtbombardement in. Associated Press rapporteerde dat Israëlische vliegtuigen en infanterie met hun niet uitgelokte aanval de Palestijnse wapenstilstand hadden geschonden, het regende bommen. Het dorp werd met de grond gelijk gemaakt. In Ein Hod (Noord Israël, bij Haifa) voltrok de ramp zich op 15 juli 1948. Al twee maanden lang werd rond het dorp gevochten. Ein Hod werd verdedigd door zijn eigen militia, aangevuld met vrijwilligers uit Arabische buurstaten. Maar op 15 juli volgde een gecombineerde aanval van verschillende Israëlische eenheden die de verdedigers wegvaagde. De bevolking vluchtte naar het oosten, richting Jenin. Ze zouden hun dorp nooit meer terugzien. Ein Hod werd gekoloniseerd door Joodse kunstenaars uit Frankrijk
  - o Folke Bernadotte bereidde de oprichting van de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA, de hulporganisatie van de Verenigde Naties voor Palestijnse vluchtelingen in het Nabije Oosten) voor. Op 20 mei 1948 werd hij Bemiddelaar van de Verenigde Naties voor Palestina. Op 17 september 1948 werd hij in Jeruzalem vermoord.

- *In Israël probeerde de regering van Ben-Gurion alles wat wees op de voormalige aanwezigheid van het Palestijnse volk zo snel mogelijk te verwijderen. Wat de Israëlische regering desondanks niet kon uitwissen was dat er zich ook **na 1948** nog altijd 150.000 Palestijnse Arabieren binnen Israëls grenzen ophielden. Zij leefden als tweederangsburgers werden in feite beschouwd als een vijfde colonne. De wijze waarop Israël omging met de 150.000 Palestijnen binnen zijn grenzen, beloofde weinig goeds voor de 700.000 Palestijnen die zich daarbuiten ophielden. In Israëls ogen was het Palestijnse vraagstuk in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de Arabische landen. Als zij er niet voor hadden gekozen Israël aan te vallen was het vluchtelingenvraagstuk ook niet ontstaan.*
- **De eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog** bestond er bij de Nederlandse houding ten aanzien van het Palestijns-Israëliëschconflict sympathie voor de Joodse onafhankelijkheidsstrijd. Op het internationale politieke toneel weigerde Nederland die gevoelens echter op enigerlei wijze te uiten. De Nederlandse regering was afwachtend en terughoudend. Openlijke steunbetuigingen aan de oprichting van een Joodse Staat moesten zoveel mogelijk worden vermeden. Om die reden weigerde Den Haag, zelfs toen de staat Israël inmiddels een niet terug te draaien feit was, deze op enigerlei wijze te erkennen. De Arabieren hadden met hun verzet tegen een vestiging van een joodse Staat in Palestina eveneens een sterke zaak, zo hielden de Nederlandse vertegenwoordigers de Algemene Vergadering van de VN voor. En juist door het openlijk gebruik van dit argument leek Nederland in de beginjaren na de Tweede Wereldoorlog pro-Palestijns dan in de decennia die daarop zouden volgen. Van oprechte betrokkenheid met het lot van de Palestijnse volk was desondanks geen sprake. Oorzaak daarvan was de onafhankelijkheidsstrijd in Nederlands-Indië. Om nog te behouden wat er nog te behouden viel, beschouwde de regering het als noodzakelijk om iedere vorm van partijdigheid in het Israëlisch-Palestijnse conflict te vermijden. Voorkomen moest worden dat Nederland de indruk zou wekken zich achter de zionistische zaak te scharen. Want daarmee zou het behalve de Arabische landen ook de islamitische bevolking van Indonesië en haar politieke vertegenwoordigers tegen zich in het harnas jagen. Nederland meende zich niet te kunnen permitteren openlijk blij te geven voor sympathie aan de Palestijnen uit angst daarmee de grotendeels islamitische bevolking van Nederlands-Indië nog verder van zich te vervreemden.
- Na de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië zou de Nederlandse regering niet langer moeite doen om te verbergen waar haar daadwerkelijke sympathieën lagen. Onder leiding van Drees en Luns werd het Nederlandse Midden-Oostenbeleid snel in pro-Israëliësch richting bijgesteld. Nederland steunde de Israëlische invasie van de Sinai in **1956** en toonde verder alle begrip voor Israëls vergeldingsacties tegen Palestijnse aanslagen vanuit Gaza, Syrië en de Westelijke Jordaanoever. Dat het Israëlisch leger daarbij buitenproportioneel veel geweld gebruikte, leek de regering niet als een probleem te ervaren. Politiek gezien waren de Palestijnen feitelijk opgehouden te bestaan. Een factor die lange tijd de Nederlandse houding t.a.v. Israël bepaalde was de Holocaust. Nederland was het West-Europese land waaruit tijdens de Tweede Wereldoorlog procentueel de meeste Joden naar de vernietigingskampen werden afgevoerd. Toen Nederland in **de jaren 60** onder invloed van Loe de Jongs tv-serie over de bezettingsjaren opnieuw geconfronteerd werd met het eigen oorlogsverleden, vonden opborrelende schuldgevoelens daarover een uitweg in massale steun voor Israël tijdens de Zesdaagse Oorlog van **1967** en de Oktoberoorlog van **1973**.
- Op **11 december 1948** bepaalt de Algemene Ledenvergadering van de VN in **resolutie 194** dat de Palestijnse vluchtelingen mogen terugkeren. Ook wordt compensatie verlangd voor schade aan of verlies van bezittingen. Elk jaar bevestigen de VN deze rechten van de Palestijnse vluchtelingen, maar het lijkt alsof elke discussie over Palestijnse vluchtelingen door ongegronde Israëlische bezwaren (Israël is te vol, het Joodse karakter van de Staat zou worden aangetast) in de kiem wordt gesmoord. Hoeveel Palestijnen daadwerkelijk terugkeren als ze de mogelijkheid zouden hebben is niet bekend. Wat zeker is, is dat dat aantal in werkelijkheid veel kleiner is dan het aantal Palestijnse vluchtelingen dat nu positief zou antwoorden op dezelfde vraag. Op dit moment is het antwoord op deze vraag een politieke verklaring, niet een individuele intentie.

- De staat Israël is op **11 mei 1949** toegelaten als lid van de VN: **resolutie 273**. Deze resolutie verwijst naar de eerdere **resolutie 194** (1948) over het recht van Palestijnse vluchtelingen op terugkeer. **Jordanië annexeert de westoever van de Jordaan. Egypte bestuurt de Gazastrook. De VN-vluchtelingenorganisatie UNRWA wordt opgericht.**
  - o Na 1848-1949 heeft Israël nog vijfmaal oorlog gevoerd:
    - 2^e Arabisch-Israëliëse oorlog in **1956** n.a.v. Suezcrisis (1^e oorlog = Nakba): Israël valt met Frankrijk en Groot-Brittannië Egypte aan en bezet de Sinai en de Gazastrook. Israël wordt in 1957 gedwongen zich terug te trekken.
    - Zesdaagse oorlog in **1967**
    - Yom Kippur-oorlog in **1973**: Egypte en Syrië slagen er niet in de bezette gebieden te heroveren. De oorlog leidt tot diplomatieke pogingen om een Arabisch-Israëliëse vrede te bereiken.
    - Invasie in Libanon in **1982**, uitmondend in bloedbaden in de Palestijnse vluchtelingenkampen Sabra en Shatilla, waarbij duizenden mensen worden gedood.
    - Israël Libanon oorlog in **2006**
- Op 5 juli 1950 nam de Knesset, het Israëliësch parlement, een wet aan die alle Joden ter wereld het recht gaf om aliyah te maken (naar Israël te emigreren). 20 jaar later werd de wet nog iets verruimd: voortaan was 1 Joodse voorouder grootouder voldoende om Israëliër te mogen worden. In 1951 waren er al zo'n 688.000 migranten het land binnen gekomen. Dit waren voornamelijk Holocaust-overlevenden en Joden uit Arabische en moslimlanden. Deze massaimmigratie betekende meer dan een verdubbeling van het Israëliësch inwonertal; in 1948 waren er nog maar 650.000 Israëliërs. Alleen al in 1948 kwamen er 250.000 het land binnen – het grootste jaarlijkse aantal Joodse immigranten aller tijden. In 1953 kwamen de meeste immigranten uit Irak, op de voet gevolgd door Roemenië. Vanaf het midden van de jaren 50 kwamen er voornamelijk Joden uit Noord-Afrika en Polen naar Israël. Nog weer later waren de Ethiopiërs aan de beurt, en na hen volgde een migratiegolf uit de voormalige Sovjetlanden. De migranten met een Sovjetachtergrond vormen met 1 miljoen Israëliërs de grootste groep. Daarna volgen de Marokkanen. Al deze mensen worden grofweg in 2 groepen onderverdeeld. Enerzijds de Joden afkomstig uit Noord-Afrika, het Midden-Oosten, Centraal-Azië en de Kaukasus, de mizrahim, en anderzijds de Joden uit Centraal- en Oost-Europa, de ashkenazim. De mizrahim hebben tot op heden minder aanzien genoten in Israël dan de ashkenazim. David Ben-Gurion, de eerste premier van Israël, beschreef de Joden uit Arabische landen als wezens zonder 'spoortje van Joodse of menselijke ontwikkeling'. Nog steeds bekleden mizrahim minder publieke topposities dan ashkenazim en gaan ze minder vaak naar de universiteit. In 2004 was het gemiddelde inkomen van een mizrahi 36% lager dan dat van een ashkenazi. De ashkenazische elite in Israël was links en socialistisch, maar alleen als het om eigen mensen ging: het waren gewoon fascistische als het aankwam op de behandeling van mizrahim.
- *Israëliëse invasie van de Sinai in 1956*
- In de zomer van 1956 werkte premier David Ben Gurion een idee uit, wat in 1949 was opgekomen: Israël moest 'nucleair gaan'. Net als de VS, Sovjet-Unie en het Verenigd Koninkrijk. De verdrijving van 1948 maakte het project 'Dimona' noodzakelijk. Het was duidelijk dat de Palestijnen ons vanwege die dode dorpen altijd zouden achtervolgen, dat ze altijd onze eigen dorpen met de grond gelijk zouden willen maken. Daarom was het noodzakelijk om een schild op te trekken tussen hen en onszelf.
- In **1957** zijn bijna 1 miljoen Joodse immigranten opgenomen: 20 nieuwe steden, 4000 nieuwe dorpen, 200.000 nieuwe flats en een kwart miljoen nieuwe banen getuigen van een in historisch opzicht ongekeerde prestatie. Maar dit wonder berust wel op 'wegkijken'. Het land waar ik ben geboren heeft Palestina van de kaart geveegd. Aan het feit dat 700.000 mensen huis en haard en hun vaderland zijn kwijt geraakt wordt simpelweg voorbij gegaan. Als Israël erkend had wat er was gebeurd, zou het niet hebben overleefd.
- In **1959** richt Yasser Arafat samen met andere Palestijnen verzetsgroep Fatah op.
- In **1964** wordt de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie PLO opgericht door de Arabische Liga.

- Halverwege de jaren 60 was Israël een land met 2,5 miljoen inwoners en toch slaagde het erin een nucleair potentieel op te bouwen waarover Duitsland, Italië en Japan nog altijd niet beschikken.
- In **mei 1967** trok het Egyptische leger de Sinaiwoestijn binnen en blokkeerde het de Straat van Tiran, waarmee het de Staat Israël direct bedreigde. De internationale gemeenschap liet het afweten en veel mensen in de Joodse staat raakten in paniek. Toen Israël op 5 juni 1967 een preventieve aanval uitvoerde, trok het aan het langste eind. In 3 uur tijd vernietigden de Israëlische strijdkrachten de luchtmacht van 4 Arabische Staten. In 6 dagen veroverden ze de Sinaiwoestijn, de Westelijke Jordaanoever en de Golanhoogten. Het nietige Israël werd in oppervlakte driemaal zo groot. 1900 jaar de vernietiging van de Tweede Tempel waren de Joden weer heer en meester op Jeruzalems tempelberg, waar ooit de oude tempels hadden gestaan.
- Op **1 juni 1967** besloot de Israëlische premier Eshkol zijn kabinet om te vormen tot een nationaal kabinet waarin Moshe Dayan en Menachim Begin (oppositieleider van de rechtse Herut-partij) aantraden. Met deze haviken aan boord gaf Eshkols nieuwe kabinet op **4 juni 1967** het groene licht te geven voor een preventieve aanval op Israëls Arabische buurlanden. Een dag later was de Zesdaagse oorlog een feit.
- In **1967** raakten de Palestijnen de resterende 22% van hun land kwijt: de start van de kolonisatie. In juni van dat jaar viel Israël de omringende Arabische landen aan en veroverde de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook (tussen 1948 en 1967 bestuurd Jordanië de Westoever en Egypte de Gazastrook). Israël veroverde daarnaast de Sinaiwoestijn op Egypte, de Golanhoogte op Syrië en 2 Saoedische eilandjes. Daartoe door hun regering aangemoedigd en zelfs financieel gestimuleerd, hebben zich anno 2009 circa 480.000 Joodse Israëli's op bezet Palestijns gebied gevestigd waarvan bijna 200.000 in en om oost-Jeruzalem. Opnieuw worden ongeveer 300.000 Palestijnen verdreven.
- In **juli 1967** lanceert Yigal Alon een plan, bedoeld om strategische delen van de bezette gebieden voor Israël te behouden door een combinatie van kolonisatie en territoriale versplintering. Het Alon plan is sindsdien de basis voor alle Israëlische activiteiten in de bezette gebieden. De koloniale onderneming wordt niet meer verhuld.
- De Veiligheidsraad neemt **22 november 1967** **resolutie 242** aan (met goedkeuring Nederland, de VS en Sovjet-Unie), die Israël oproept de bezette gebieden te verlaten.
  - o *Nederland neemt de Franstalige i.p.v de Engelstalige versie van de resolutie 242 aan, die slechts sprak over terugtrekking uit bezette gebieden i.p.v. de bezette gebieden en dus de deur openhield voor grenscorrectie ten gunste van Israël erkenning van de soevereiniteit, politieke onafhankelijkheid en territoriale integriteit van alle bestaande landen in de regio en het bereiken van een 'rechtvaardige regeling van het vluchtelingenprobleem'. Geheel in lijn met resolutie 242 bleef minister Luns de Palestijnse kwestie evenzeer zo veel mogelijk depolitiseren, maar realiseert Luns (heel Nederland) zich dat kritiekloos achter Israël aan blijven lopen niet meer kon omdat Israëls blijvende bezetting van Gaza, de Golan hoogvlakte, de Sinai en de Westoever internationaalrechtelijk gewoonweg niet meer door de beugel kon.*
  - o **Het meest langdurige vluchtelingenprobleem is dat van de Palestijnse vluchtelingen. Volgens de beschrijving van de V.N.-Vluchtelingenorganisaties zijn er anno 2014 meer dan 5 miljoen (omdat ook de nakomelingen van de oorspronkelijke Palestijnse vluchtelingen als vluchteling worden geregistreerd).** Behalve de driekwart miljoen Palestijnen die in de jaren van de Nakba (1948) zijn verdreven uit Israël en de honderdduizenden die in 1967 de wijk hebben genomen uit de toen door Israël bezette gebieden zijn er de 'binnenlandse vluchtelingen'. Dat zijn degenen die thans nog binnen het grondgebied van de staat Israël verblijven, maar die elders in dat gebied woonden voordat zij uit hun huis en van hun land werden gezet door het Israëlische leger. Hun aantal wordt geschat op 200.000 a 250.000. De binnenlandse ballingen verkeren in een bijzondere positie. Anders dan de vluchtelingen die buiten Israël zijn beland zijn zij krachtens een Israëlische wet in 1952 burgers van de staat Israël geworden. Aldus zijn zij uit de publieke belangstelling geraakt. Sinds 1952 krijgen zij geen hulp meer van de VN.

- Bij een volkstelling in 1967, direct na de oorlog, besloot Israël Palestijnen, die op het moment van de telling niet aanwezig waren in het land niet mee te rekenen als wettige bewoners. Door deze administratieve regel werd voorkomen dat deze Palestijnen zouden terugkeren naar huis. Ongeveer 90.000 Palestijnen verloren hun verblijfsrechten. Israëlische wetten definiëren de staat als een Joodse Staat in plaats van een staat voor al haar burgers. De Israëlische nationaliteit en het recht op verblijf zijn geregeld in meerdere wetten. De Israëlische wet op de Terugkeer werd in 1950 goedgekeurd en geldt alleen voor Joden. Het houdt in dat iedere Jood, waar ook ter wereld, Israëlisch staatsburger kan worden, terwijl miljoenen Palestijnen, ontheemd sinds 1848 en 1967, niet mogen terugkeren naar de dorpen en steden die zij zelf hebben gebouwd. Vanaf 1948, tot eind jaren 70, vluchtte of migreerde het merendeel van de 856.000 Joden in de Arabische wereld als gevolg van deze oorlog, meestal onder achterlating van al hun bezittingen. Ongeveer 400.000 van hen kwamen tussen 1948 en 1951 in Israël aan en maakten 56% uit van het totaal aantal immigranten in de nieuw gevormde staat. In 1972 waren 586.000 van hen in Israël opgevangen. De overigen waren naar Amerika en Europa (met name Frankrijk) gegaan.
- Om de Palestijnen onder controle te houden, kregen zij sinds **1967** in bezet gebied te maken met een Israëlisch militair regime dat zich weinig aantrok van hun politieke en burgerlijke vrijheden. Dat maakte het voor Europa en de VS op hun beurt steeds lastiger om de Palestijnse kwestie alleen maar als vluchtelingenprobleem te blijven benaderen en de ogen te sluiten voor de politieke dimensie ervan. Israëlische bezetting van de Westoever en Gaza in 1967 dwong de buitenwereld met een nieuwe blik naar het Midden-Oosten te kijken.
- Fatah en andere Palestijnse organisaties beginnen in **1967 (tot 1970)** van Jordaans gebied een guerrilla tegen Israël. In 1968 grijpen deze facties de controle over de PLO.
- Op **21 maart 1968** vond de slag bij Karameh plaats: 29 Israëlische soldaten werden gedood en 150 Palestijnse strijders. Het Israëlische leger trok zich terug. Voor veel vluchtelingen betekende Karameh een keerpunt. Zij sloten zich massaal aan bij de Palestijnse guerrilla groepen. In maart 1968 trok een ontzagwekkend Israëlisch invasieleger door de ochtendmist over de Allenbybrug Karameh binnen, met de bedoeling de guerrillabasis van de PLO in enkele uren uit te schakelen. Israël maakte een misrekening. Yasser Arafat "Wat wij hebben gedaan is dat we de wereld hebben doen beseffen dat de Palestijn niet langer vluchteling nummer zoveel is, maar behoort tot een volk dat de tegels van zijn lot in handen heeft en dat in een positie verkeert om zijn eigen toekomst te bepalen."
- In **februari 1969** wordt Fatah leider Yasser Arafat gekozen tot voorzitter van het Uitvoerend Comité. De PLO facties voeren tal van 'internationale operaties' uit, voornamelijk vliegtuigkapingen.
- In **november 1970** komen in München 6 Europese ministers van Buitenlandse Zaken van de Europese Gemeenschap (EG) bijeen om met de oprichting van de Europees Politieke Samenwerking (EPS) een eerste stap op weg naar een gezamenlijk buitenlands beleid te zetten.
- In **1970** verdrijft Jordanië de PLO, die vervolgens uitwijkt naar Libanon.
- Uiteindelijk kwam in de zomer van **1971** een einde aan deze oorlog die in het Palestijnse collectieve geheugen is gegrift staat als "zwarte september".
- Kanafani komt in **1972** om het leven toen Israëlische agenten een bom onder zijn auto tot ontploffing brachten. Kanafani is een beroemde Palestijnse schrijver uit Akka. Hij was met zijn familie gevlucht naar Libanon en later Syrië. Kanafani was woordvoerder van het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina, een linkse politieke beweging.
- In **1972**, 5 jaar na de kolonisatie, had Israël 49 nederzettingen in bezet gebied gebouwd, waarvan 11 op de westelijke Jordanoever. Op dinsdag **5 september 1972** werd de wereld opgeschrikt door een Palestijnse aanval op het Israëlische Olympische team in München. Het eindigde in een bloedbad: 11 dode atleten, 5 gedode gijzelnemers en 1 gedode Duitse politie agent. Ter vergelding bombardeerden de Israëlische luchtmacht Palestijnse vluchtelingenkampen in Libanon en Syrië. Honderden Palestijnen kwamen om het leven.
- Alle EG-landen brachten op **8 december 1972** in de Algemene vergadering van de VN een voorstel uit op **resolutie 2949** die expliciet van de 'rechten van de Palestijnen' sprak. Ook

Nederland stemde voor, naar buiten toe bleef de regering uitdragen dat het hierbij in eerste instantie om een vluchtelingenprobleem ging.

- Op **6 oktober 1973** werd Israël onverwacht aangevallen. Nederland vertoonde dezelfde reflex als in 1967: als één man ging het land staan achter Israël staan.
- Van **6 tot 25 oktober 1973** duurt de Oktoberoorlog (Yom Kippur-oorlog). De VN Veiligheidsraad neemt **resolutie 338** aan, waarin de raad een onmiddellijk staakt-het-vuren en de uitvoering eist van **resolutie 242** van 1967.
- Op **21 oktober 1973** stelde Algerije een volledig embargo tegen Nederland in waarna binnen een week Koeweit, Abu Dhabi, Qatar en Oman volgden en op 2 november 1973 uiteindelijk ook Saoedi-Arabië.
- Op 6 oktober 1973 voerde het Egyptische leger een verrassingsaanval uit op Israël. In enkele dagen tijd werden duizenden Israëliische soldaten gedood, verwond of gevangen genomen. De luchtmacht raakte een derde van zijn straaljagers kwijt. Pas na 10 dagen wist Israël het initiatief naar zich toe te trekken, maar de oorlog werd gevoeld als jammerlijk falen. De nederzettingen zijn te zien als een directe reactie op die twee oorlogen (Yom Kippur en Zesdaagse oorlog). In Ofra wordt door de religieuze zionistische Goesh Emoenim-beweging in **1975** de basis gelegd voor het laatste koloniale avontuur van de 20^e eeuw. Nog geen 2 jaar later verandert Ofra van een voorlopig kampement in een levensvatbare nederzetting. Wallerstein en Etzion stichtten Ofra zonder oog te hebben voor de consequenties.
- Na 1973 is Israël niet eenmaal meer aangevallen door strijdkrachten van een naburig Arabisch land. Het werd niet eens bedreigd. Het effect van 'Dimona' en van Israëls luchtoverwicht was overweldigend.
- In **oktober 1974** nam de Arabische liga tijdens een topconferentie in Rabat het besluit om de PLO voortaan als enige vertegenwoordiger van het Palestijnse volk te beschouwen (**resolutie 3210**, Nederland onthield zich van stemming).
- In **1974** erkent de VN de PLO als enige wettelijke vertegenwoordiger van het Palestijnse volk. Arafat spreekt de Algemene Ledenvergadering toe.
- In **1975** krijgt de PLO een waarnemersstatus bij de VN (**resolutie 2237**). Nederland stemde tegen, omdat behalve de Fransen, die zich van stemming onthielden, alle andere EG-partners dat eveneens deden. Bij **resolutie 2236** die het Palestijnse recht op zelfbeschikking erkende zonder iets te zeggen over het bestaansrecht van Israël, stemde Nederland in navolging van alle andere EG-landen daarentegen weer neutraal. De daaropvolgende twee jaar bleef het stemgedrag van de EG-partners leidend: elke keer wanneer Nederland 'nee' zei, had het zich ervan verzekerd dat West-Duitsland en Groot-Brittannië dat eveneens deden. Iedere pro-Palestijnse resolutie die in de ogen van minister van der Stoep een onevenwichtig karakter had, kon rekenen op Nederlandse nee-stem. Concluderend: in de loop van de jaren 70 begon de Nederlandse regering heel voorzichtig in Palestijnse richting op te schuiven. Behalve de oliecrisis (1973) speelde ook de Europese Politieke Samenwerking (EPS) daarbij een belangrijke rol. De EPS hielp Nederland niet alleen het Palestijnse recht op zelfbeschikking te erkennen, maar ook de PLO als feitelijk vertegenwoordiger van het Palestijnse volk te accepteren. Tegelijkertijd moest echter voorkomen worden dat Nederland binnen de EPS geïsoleerd kwam te staan. Alleen wanneer Den Haag kon rekenen op steun van West-Duitsland en Groot-Brittannië voelde het zich sterk genoeg om de hakken in het zand te zetten. Elk risico moest vermeden worden dat het voortbestaan van Israël zou kunnen bedreigen. De oplossing lag in de oprichting van een Palestijnse staat naast de Israëliische op de bezette Westelijke Jordaanoever.
- In **1976** werden de eerste Palestijnse gemeenteraadsverkiezingen gehouden. De verkiezingen werden gewonnen door de Palestijnse nationalistische partijen en niet de veelal pro-Jordaanse traditionele leiders. Van de in totaal 191 gemeenteraadzetels behaalde de nieuwe generatie Palestijnse leiders de absolute meerderheid.
- In mei **1977** leed de Arbeiderspartij een onverwachte nederlaag op en wordt (de rechtse) Likud-leider Menachem Begin gekozen tot premier van Israël (tot 1983). De Arbeiderspartijcultuur valt weg. Begin versnelt de kolonisatie van de bezette gebieden en erkent Ofra als rechtmatige, wettelijk toegestane nederzetting. Ofra zorgt ervoor dat de wereld Israël beschouwt als een kolonialistisch land. Dat is de reden waarom Israël met zichzelf

overhoop ligt. Hoewel de stichters van Ofra Israël juist sterker wilden maken, maakten ze het in de praktijk juist zwakker. Het was verkeerd te denken dat in 1975 hetzelfde kon worden uitgehaald als in 1921 met Ein Charod was gebeurd, toen het zionisme nog een democratische, progressieve en verlichte beweging was die ervoor waakte niet met kolonialisme in verband te worden gebracht.

- Tijdens zijn verkiezingscampagne bezocht Begin de Israëlische nederzetting Elon Moreh, die zonder toestemming van de vorige regering was gesticht op een heuvel in de buurt van Nabloes. Palestijnen waren boos over het besluit van de regering-Begin om 19 nieuwe nederzettingen te bouwen en 12 legerposten om te vormen tot nederzettingen. Volgens velen was dit besluit genomen om radicale kolonisten van Gush Emunim, het verbond van Getrouwen, gerust te stellen. Het land waar de kolonisten van Gush Emunim aanspraak op maakten was privé eigendom van 17 Palestijnse families uit het dorpje Rujeib.
- In **september 1978** kwamen de Egyptische president Anwar Sadat en de Israëlische premier Menachem Begin in de Verenigde Staten voor geheim overleg bijeen op het buitenverblijf van de Amerikaanse president Jimmy Carter, Camp David.
  - o Deze onderhandelingen leidden uiteindelijk tot 2 akkoorden. Israël zou zich terugtrekken uit de Egyptische Sinaiwoestijn die het sinds de Zesdaagse Oorlog in 1967 bezet had. In ruil beloofde Egypte volledige diplomatieke betrekkingen met Israël. Tegelijkertijd onderhandelden ze over de toekomst van de Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. Zonder dat met Palestijnse vertegenwoordigers werd gesproken, kwamen Sadat en Begin overeen dat de Palestijnse bevolking in de bezette gebieden gedurende een overgangperiode van 5 jaar zelfbestuur zou krijgen. Het was voor Israël vooral een regeling die de autonomie van de bewoners inhield en niet van het land. De vorm van beperkt zelfbestuur waarover Egypte en Israël spraken, had weinig te maken met zelfbeschikking en vrijheid waar Palestijnen naar snakten.
- In **1979** veroordeelt de VN Veiligheidsraad in **resolutie 452** de bouw van Israëlische nederzettingen.
- Op **26 maart 1979**, dag waarop de Camp David akkoorden werden ondertekend, hielden lokale leider een algemene staking. Het Israëlische militaire bestuur reageerde met harde hand. In toenemende mate maakte Israël het de burgemeesters moeilijk om politieke bijeenkomsten bij te wonen. De burgemeesters vormden de kern van het Comité voor Nationale Richting, een bundeling van prominente politici en maatschappelijke organisaties. Zij namen afstand van de meer traditionele, pro-Jordaanse en op familie gebaseerde leiders. De relatie tussen het Comité en de PLO omschreven de leden als de verhouding tussen een man en een vrouw in een gezond huwelijk.
- In **1980** vinden bomaanslagen plaats op de burgemeesters van Nabloes, Ramallah en El Bireh, 2 burgemeesters verloren hun benen. De instructies waren afkomstig uit de nederzetting Ofra (telde in 1983 500 inwoners, in 1995 1200 en 2014 zijn het er 3500).
- De Europese Gemeenschap neemt de Verklaring van Venetië aan waarin de lidstaten stellen dat de Palestijnen hun recht op zelfbeschikking moeten kunnen uitoefenen en dat de PLO betrokken moet worden bij de vredesbesprekingen.
- In **1980** erkende Nederland samen met de andere EG-landen voor de eerste keer onomwonden het Palestijnse recht op zelfbeschikking. De erkenning van dat recht kreeg in 1980 definitief gestalte in de **Verklaring van Venetië** en geldt daarmee als een mijlpaal in de geschiedenis van het EU-beleid t.a.v. het Israëliësch-Palestijnse conflict. Twee kampen bestreden elkaar continu: het pro-Palestijnse kamp aangevoerd door Frankrijk en Spanje en een pro-Israëliësch kamp met Duitsland, Groot-Brittannië en Nederland in de frontlinie. Geen van beide kampen was ooit in staat het andere zijn wil op te leggen waardoor de EU sinds haar 'moment of glory' in 1980 altijd een verdeelde indruk is blijven maken. Het gevolg daarvan was dat Nederlandse ministers van Buitenlandse Zaken die zich wensten in te spannen voor de Palestijnse Zaak maar in de Tweede Kamer zaten opgescheept met een pro-Israëliësch meerderheid, niet langer gebruik konden maken van het argument dat meebewegen noodzakelijk was om niet in een Europees isolement verzeild te raken. Vooral Van den Broek had gedurende zijn tienjarige ministerschap met dit probleem te maken. Het gold later ook voor Bot, Timmermans en Koenders. Dat zelfs de meest pro-Palestijns en Europees georiënteerde ministers van

Buitenlandse Zaken er in hun wildste dromen niet over peinsden om de overstap naar het 'Franse kamp' te wagen had alles te maken met de rol van de VS. Voor Luns en al zijn opvolgers bleef het Amerikaanse leiderschap bij de oplossing van het Israëliisch-Palestijns conflict heilig. Toen in de jaren 70 de Nederlandse regering onder invloed van Europa het Palestijnse recht op zelfbeschikking ging erkennen, bleef een pro-Israëliische meerderheid in de Tweede Kamer niettemin zoveel mogelijk op de rem trappen. Aanvankelijk behoorde tot die meerderheid ook de PvdA. Maar toen na de verkiezingsoverwinning van Likud in 1977 het zionistische project in Israël zijn sociale glans begin te verliezen, nam binnen de PvdA de kritiek op het Israëliische optreden in de bezette gebieden snel toe. Ondanks het opschuiven van de PvdA in de Tweede Kamer bleef een pro-Israëliische meerderheid het voor het zeggen hebben. Dat de kleine christelijke partijen ongeacht de bouw van een 'veiligheidsmuur', de uitbreiding van het aantal Joodse nederzettingen en het excessieve geweld een dogmatisch pro-Israëliisch standpunt bleven innemen, was om 'geloof technische' redenen begrijpelijk. Het belang dat zowel binnen het CDA als de VVD aan de Atlantische relatie met de VS werd gehecht biedt een veel betere verklaring voor het pro-Israëliische standpunt binnen beide partijen.

- De verklaring van Venetië van **13 juni 1980** was een geschenk van de Europese Gemeenschap aan de Arabische Liga, en was gericht op herstel van de goede economische betrekkingen met de Arabische landen, die verontwaardigd waren over het vredesverdrag tussen Israël en Egypte in 1979, een vrede die Europa niet heeft kunnen voorkomen.
- Bevestiging Oost-Jeruzalem annexatie in 1980 in een symbolische 'Jeruzalem'-wet waar de Knesset mee instemde.
- In **1982** had Israël aanvallen op Libanon uitgevoerd om de PLO te provoceren tot vergeldingsacties. PLO leiders sloten een pact met de duivel om de vrouwen en kinderen veiligheid te garanderen in de vluchtelingenkampen. In april 1982 hadden de VN al 2125 schendingen van het Libanese luchtruim geregistreerd en 652 van de Libanese territoriale wateren. **6 juni 1982** viel Israël Libanon aan. Een 90.000 man sterk invasieleger trekt op langs de kust van Libanon. Media: "Israël slaat terug tegen de PLO, een 6.000 leden tellend terroristische verzetsbeweging, die tot doel heeft Joden af te maken. Dit is een vredesmissie. Wij zijn gedwongen tot de inval om vrede te bewaren." In augustus was het resultaat: 17.500 burgers gedood, 40.000 gewond, 400.000 ontheemd en 100.000 dakloos.
- In **1982** worden de Palestijnse burgemeesters afgezet. Israëliische invasie in Libanon. De PLO moet Beiroet verlaten en vestigt haar hoofdkwartier in Tunis. Christelijke milities richten onder toezien oog van het Israëliisch leger een slachtpartij aan in de Palestijnse vluchtelingenkampen Sabra en Shatila in libanon. De bloedbaden in Sabra en Shatila vonden plaats vanaf **16 tot 18 september 1982** in de Palestijnse vluchtelingenkampen Sabra en Shatila in de Libanese hoofdstad Beiroet. Naar schatting werden 700-3500 personen, hoofdzakelijk burgers, vermoord door een Libanese Falangisten-militie onder het commando van Elie Hobeika.
- Op **16 september 1982** vond een bloedbad door christelijke milities van falangisten plaats in de Palestijnse vluchtelingenkampen Sabra en Shatila. 800 tot 2.000 Palestijnen lieten het leven. Het Israëliische leger keek daarbij het grootste deel van de tijd de andere kant op. Door Begins onverzoenlijke nederzettingenpolitiek begon in de loop van 1977 zowel in de Tweede Kamer als in de publieke opinie de sympathie voor Israël gestaag af te nemen. Opiniepeilingen uit die periode laten zien dat Sabra en Shatila de Palestijnen minder opleverden dan op basis van Israëls dalende populariteit mocht worden verwacht. Terwijl in 1977 nog 50% van alle Nederlanders zich met Israël identificeerde, was het percentage in september 1982 inmiddels gedaald tot 35%. Het bleef steken op zo'n 30%. Israëls populariteit in Nederland nam zienderogen af en die trend zette zich voort na het mislukken van het Oslo-vredesproces.
- De **1e intifada** (Palestijnse volksopstand) breekt in **1987 uit (tot 1993)** in Gaza. Woonden er in 1977 nog slechts 5.000 Joodse kolonisten op de Westoever, 10 jaar later in **1987** waren er dat inmiddels 55.000 tegenover 1,2 miljoen Palestijnen. De Palestijnen komen voor het eerst massaal in opstand tegen de Israëliische bezetting. Zes jaar later eindigde de Intifada met bijna 2.000 Palestijnse en zo'n 275 Israëliische doden.

- Op **8 december 1987** werden 4 Palestijnen gedood en raakten er 7 gewond toen een vrachtwagen van het Israëlische leger inreed op hun bestelwagens bij een afzetting in de Gazastrook. Dit incident was de aanleiding tot massale demonstraties, protestacties en stakingen, waarbij het Israëlische leger hardhandig ingreep en talrijke slachtoffers aan Palestijnse kant maakte. De opstand was meer dan confrontaties tussen stenen gooierende Palestijnen en gewapende Israëlische soldaten. Palestijnen gingen hun eigen eten verbouwen en namen massaal ontslag bij Israëlische werkgevers. Zelfredzaamheid werd het devies.
- Tijdens de intifada mochten Palestijnen lange tijd hun huizen niet uit. Soms werd de gehele bevolking voor een maand huisarrest opgelegd. Een keer per week mochten Palestijnen een uur het huis uit om boodschappen te doen. De scholen waren langdurig gesloten. Tijdens de intifada had het Verenigd Leiderschap besloten dat winkels overdag 3 uur open mochten zijn, ook als er geen huisarrest van kracht was. De rest van de dag was er een algemene staking.
- Tussen december 1987, het begin van de Volksopstand, en eind 1989 arresteerde het Israëlische leger meer dan 50.000 Palestijnen. Dat was 16% van de mannelijke bevolking. In 1989 zaten 14.000 Palestijnen in Israëlische detentiecentra. Ter vergelijking: in Zuid-Afrika had het blanke apartheidsregime in hetzelfde jaar op een totale bevolking van 24 miljoen zwarte Afrikanen er 5.000 achter de tralies zitten. De meeste gevangenen werden vastgehouden zonder enige vorm van proces of aanklacht.
- Van **17 tot 19 juli 1988** waren Ruud Lubbers en zijn minister van Buitenlandse zaken, Hans van den Broek, in Israël. Nederland heeft een belangrijke rol gespeeld bij het faciliteren van de emigratie van Russische en Poolse Joden naar Israël. Lubbers en van de Broek waren in Israël om dankbetuigingen in ontvangst te nemen. Van den Broek bracht een bezoek aan het vluchtelingenkamp Kalandia, tussen Ramallah en het noorden van Jeruzalem. In 1949 opgezet door de VN voor met name vluchtelingen uit de omgeving van Jeruzalem. De Israëlische regering was daarover geïrriteerd. Lubbers had een paar dagen voor het bezoek tegen journalisten gezegd dat Israël zich moest terugtrekken uit de bezette gebieden. Lubbers en van den Broek waren de eerste hoge buitenlandse gasten sinds het uitbreken van de intifada op 9 december 1987.
- De Islamitische verzetsbeweging Hamas wordt opgericht in **1988**. In een Hamas-manifest doet de groepering een oproep aan alle moslims om deel te nemen aan de strijd tegen de joden. Er staat te lezen dat Allah diegenen die zich aansluiten rijkelijk zal belonen. Bijna 30 jaar na publicatie van dit Hamas-document zijn zelfs bij deze twee belangrijkste grondbeginselen (strijd tegen Israël en nauwgezet naleven van de islamitische leer) kanttekeningen te plaatsen. Binnen de beweging gaan voorzichtig stemmen op om toch eens de dialoog met Israël aan te gaan, ook de strenge naleving van de islamitische regels blijkt relatief. Hamas is bij een deel van de Palestijnen nog steeds geliefd. Vooral de onverzettelijke taal en de onophoudelijke aanvallen op Israël dwingen respect af.
- Op **15 november 1988** kwam de Palestijnse Nationale Raad bijeen in Algiers. Arafat proclameerde een onafhankelijke Palestijnse Staat. Met Arafat (Fatah) als president. In een verklaring werd de VN verzocht de bezette gebieden onder internationaal toezicht te plaatsen. Volgens de PLO zou de bevolking dan beter zijn beschermd en kon een einde worden gemaakt aan de bezetting. Arafats toespraak duurde 20 minuten en was geschreven door de Palestijnse dichter Mahmoud Darwish. Met het uitroepen van de Staat Palestina aanvaardde het Palestijnse parlement in ballingschap tevens een serie VN-resoluties: **181** (1948: verdeling en acceptatie van Palestina in 2 afzonderlijke Staten), **242** (1967) en **338** (1973, Israël moet zich terugtrekken uit bezette gebieden). Met de aanvaarding van deze resoluties erkende het Palestijnse parlement het bestaansrecht van Israël en toonde het zich bereid te onderhandelen over een oplossing van het conflict. De PLO nam dus het historische besluit de soevereiniteit van de staat Israël te erkennen over al het (78%) grondgebied waarover het vanaf 1948 tot medio 1976 had geheerst. Deze erkenning berustte op de vanzelfsprekend geachte veronderstelling dat het de Palestijnen dan zou worden gegund in vrijheid te leven in de resterende 22% van Palestina die Israël sinds 1976 bezet hield. *Een belangrijke koerswijziging.*

- Tegen het einde van **1989** vielen aan Palestijnse kant inmiddels 626 doden te betreuren, waren meer dan 37.000 Palestijnen gewond en een overeenkomstig aantal Palestijnen was gearresteerd en opgesloten. Slechts 30% van de 610 ondervraagden verklaarden zich nog te kunnen identificeren met Israël. Er ontstond nu meer ruimte om het Nederlandse beleid verder in Palestijnse richting op te schuiven.
- Pas in **1990** durfde minister Van den Broek het aan om in hoogsteigen persoon een Palestijnse delegatie op zijn ministerie te ontvangen. Een pro-Israëliëse meerderheid in de Tweede Kamer keek voortdurend over zijn schouder mee. Zo gold als richtlijn dat te allen tijde de indruk moest worden vermeden dat Nederland de PLO als regering van een onafhankelijke Palestijnse Staat erkende omdat deze nu eenmaal niet bestond.
- In de zomer van 1992 won de Arbeiderspartij in Israël de verkiezingen en moest Shamir het veld ruimen voor een linkse coalitie met Yitzhal Rabin als president en Shimon Peres als minister van Buitenlandse Zaken.
- In **1992** werd de PLO als gesprekspartner door Israël erkend bij geheime besprekingen tussen Israëliëse en Palestijnse onderhandelaars in Noorwegen, nadat ze verzwakt en uitgehold was en financieel aan de grond zat. Toen ze de politieke steun van de Sovjet-Unie had verloren. Toen had de PLO geen financiële steun meer van de Golfstaten: de Palestijnen hadden Irak gesteund tijdens de Golfoorlog.
- Op **1 oktober 1993** vond in Washington een door de VS belegde internationale donorconferentie plaats waar de Palestijnen voor 2,4 miljard dollar aan hulp werd toegezegd. De EU nam daarbij het leeuwendeel voor haar rekening. Van **1994 tot 2005** gaf de Europese Unie 2,3 miljard euro aan financiële hulp aan de Palestijnen. Het Nederlandse aandeel in de Europese hulpverlening was aanzienlijk. Tussen **1991 en 1993** steeg de jaarlijkse hulp van 3 miljoen tot 26 miljoen euro. Met een aandeel van iets meer dan 5% van de totale hulpverlening aan de Palestijnse Autoriteit (PA) bezetten Nederland plaats 8 op de lijst van belangrijkste donoren. Tot 1989 had de Nederlandse hulp zich voornamelijk beperkt tot humanitaire noodhulp via de UNWRA. Na de totstandkoming van Oslo verschoof dat naar de ontwikkeling van de fysieke en bestuurlijke infrastructuur in de bezette gebieden.
- In **1993** werd een Principeverklaring in Washington ondertekend (tot stand gekomen o.l.v. Rabin, Peres, Beilin en Zinger) waarin staat dat tijdens een interim-periode van 5 jaar een Palestijnse Autoriteit geformeerd zal worden die het bestuur krijgt over Gaza en de omgeving van Jericho. De zogenaamde **Oslo-akkoorden**.
- Israël en de Palestijnen kwamen overeen dat de Westelijke Jordaanoever werd opgedeeld in 3 zogenoemde Area's: A, B en C. In Area A (Ramallah) hebben de Palestijnen de controle over bestuur en veiligheid, in Area B regelen de Palestijnen het bestuur en in Area C is Israël de baas (de overheid verbiedt Israëli's sinds de Tweede Intifada om plaatsen als Ramallah, Nablus en Bethlehem (Area A) te bezoeken).
- Na 5 jaar zal verder onderhandeld worden over een permanente regeling. Ook staat erin dat tijdens de interim-periode niet gerept zal worden over de status van Jeruzalem, de nederzettingen, de vluchtelingen en de grenzen. De PLO erkent het bestaansrecht van Israël. Israël erkent de PLO als vertegenwoordiger van de Palestijnen. De Palestijnen kregen beperkte autonomie, in ruil voor erkenning van de Staat Israël.
  - o Het Israëliëse leger trok zich terug uit de grote Palestijnse steden, waaronder Nabloes en Ramallah, maar de militaire bezetting bleef intact. De Oslo-akkoorden maakten het mogelijk voor Israël door te gaan met het bouwen van nederzettingen en het verder onteigenen van Palestijns land, terwijl de wereld niets anders wist dat dat er een vredesproces gaande was. Alle belangrijke kwesties die het conflict bepaalden, en nog steeds bepalen, werden uitgesteld tijdens de geheime onderhandelingen door Israëliëse en Palestijnse onderhandelaars. De Palestijnse onderhandelaars verspelden zo hun troeven.
  - o Er was stevige kritiek vanuit Palestijnse zijde. Onder andere van Edward Said, hij is een van de belangrijkste critici van Arafats beleid: "de akkoorden reppen niet van soevereiniteit en zelfbeschikking van Palestijnen. Arafat en de zijnen verschaften zich een zekere status, maar het Palestijnse volk is er geenszins bij gebaat." Arafat heeft het boek verboden. De Palestijnse professor aan de Columbia Universiteit in New York

heeft zijn hele leven doorgebracht in ballingschap. Hij heeft met zijn beroemdste werk, *Orientalism*, aangetoond dat het denken over het Midden-Oosten niet objectief is en beïnvloed wordt door het kolonialisme. In 1984 schreef hij het essay 'Permission to Narrate' over de Israëliëse invasie in Libanon. Volgens Said zijn Palestijnen vooral op zoek naar toestemming om hun eigen verhaal en geschiedenis te vertellen. Volgens hem stuit elke poging dit te vertellen op het negeren, in twijfel trekken en ontkennen van het waarheidsgehalte ervan.

- Dichter Darwish was lid van de Uitvoerende Raad van de PLO, het hoogste bestuursorgaan van de Bevrijdingsorganisatie. Op 13 september 1993, de dag dat Arafat de hand van de Israëliëse premier Rabin schudde en daarmee de Oslo-akkoorden bekrachtigde, stapte hij uit protest op. Hij wilde geen verantwoordelijkheid nemen voor de bezegeling van de akkoorden.
- De beoogde einddatum van de Oslo-overeenkomst (1999) wordt niet gehaald.
- In **februari 1994** schiet een Joodse kolonist (**Baruch Goldstein**) in een moskee in Hebron 29 biddende Palestijnen dood. Het graf van Baruch Goldstein ligt in nederzetting Kiryat Arba. Hiertegenover ligt een park vernoemd naar Meir Kahane, een rabijn die gold als een openlijke voorstander van rassenscheiding en die de geestelijk vader is van de extreem rechtse ideologie.
- In **mei 1994** draagt Israël Jericho en een deel van Gaza als eerste stukken bezet gebied over aan de Palestijnse Autoriteit (PA). In het verdrag van Cairo wordt de eerste fase van het Oslo-proces bezegeld: Israël hergroepeert zijn troepen rond de Joodse nederzettingen in de Gazastrook. Het leger trekt zich terug uit de stad Jericho.
- De Palestijnse Autoriteit (PLO leider Arafat) vestigt zich in **juli 1994** in ongeveer 60% van de Gazastrook en in Jericho. De nederzettingen groeien extra hard.
- In 1994 vind een verschuiving plaats in de Nederlandse politieke verhoudingen: het CDA verliest. Het eerste paarse kabinet komt **1 augustus 1994** tot stand o.l.v. de PvdA (Wim Kok), met D66 en VVD.
- In **september 1994** lag er een akkoord op tafel dat door Rabin en Arafat in Washington met veel ceremonie werd ondertekend en als **Oslo II** de geschiedenis in zou gaan. Oslo II veranderde de Westelijke Jordaanoever in een lappendeken van gebieden die ieder een eigen status hadden. Categorie A bestond uit de stedelijke gebieden Nablus, Tulkarm, Qalqila, Ramallah en Bethlehem. Hier zouden de Palestijnen volledig baas in eigen huis worden. Dat gold al minder voor de 450 kleinere steden, dorpen en gehuchten uit categorie B, waar het Israëliësch leger bij de handhaving van de openbare orde voorlopig het laatste woord bleef houden. Voor categorie C, bestaande uit de grensgebieden met Jordanië en gebieden met Joodse nederzettingen en militaire bases, bleken de gemaakte afspraken voor tweeërlei uitleg vatbaar. Arafat meende dat Oslo II voorzag in de teruggave van 80% van de Westelijke Jordaanoever. Maar Rabin rekende de Knesset voor dat 70% uiteindelijk in Israëliëse handen zou blijven. Oslo II pakte ook op een andere manier nadelig uit voor de Palestijnen in bezette gebieden. Overal verschenen road blocks en controleposten waar Palestijnen zich moesten legitimeren met als curieus resultaat dat meer zelfbestuur minder persoonlijke autonomie en bewegingsvrijheid met zich meebracht dan toen de gehele Westoever nog onder Israëliëse controle had gestaan.
- De Palestijnse Autoriteit krijgt de volledige controle over 3% van de Westoever en gedeeltelijke zeggenschap over 27%. Israël houdt de macht in de resterende 70%. Maar voor het hele gebied geldt dat het Israëliëse leger te allen tijde kan binnenvallen, mensen kan arresteren en zeggenschap heeft over de handel van en naar de Westoever.
  - Tussen **november en december 1995** trok Israël zijn soldaten terug uit 6 steden (3% van de Westoever: Nabloes, Jenin, Qalqilya, Tulkarem, Bethlehem en Ramallah). Hierna zou Israël terugtrekken uit Hebron, gebied B (27%) en gebied C (40% Gazastrook en 70% Westoever). Dat is tot nu toe niet gebeurd. De nederzettingen en Jeruzalem vallen buiten de Oslo-akkoorden. Hierover zou later verder gepraat worden. Intussen is het aantal kolonisten onder leiding van de Israëliëse Arbeiderspartij toegenomen van 112.000 tot bijna 145.000.
- In **1996** weet Likud-leider Benjamin Netanyahu de verkiezingen te winnen (regeert tot 1999).

- Israël opent in **1996** een 2^e ingang van de tunnel onder de Aqsa moskee in Jeruzalem. Dit leidt tot zware gevechten tussen het Israëlijsche leger en Palestijnse demonstranten.
- Op **25 februari 1996** bleven 2 Hamas strijders zich op in een volgepakte bus in Jeruzalem en bij een halte in Ashkelon. 27 mensen kwamen om het leven en 84 raakten gewond. **Een dag later** reed een Palestijn met zijn auto in op een groep mensen bij een bushalte in Jeruzalem met 2 doden en 22 gewonde als gevolg. Op **4 maart 1996** was het voor de 4^e maal in 10 dagen raak toen in tel Aviv een Hamas strijder zich in het centrum van de stad opblies en daarmee 14 anderen de dood in sleurde. Een woedende Peres nam een serie drastische maatregelen: allereerst sloot hij de grenzen tussen Israël en de bezette gebieden hermetisch af waarmee hij de Palestijnse bevolking sociaaleconomisch zwaar trof. Vervolgens verklaarde hij Hamas de oorlog, schortte de vredesbesprekingen met Arafat op en eiste hij van hem dat hij de verantwoordelijken voor de aanslagen onmiddellijk zou opakken.
- In **1997** wordt een overeenkomst gesloten tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit over de gefaseerde terugtrekking van het Israëlijsche leger uit een aantal wijken in Hebron.
- In **februari 1997** besloot de Israëlijsche regering een nieuwe nederzetting te bouwen op Palestijnse grond tussen Jeruzalem en Bethlehem, Har Homa. Met de bouw van Har Homa zal Jeruzalem volledig omringd zijn door Joodse nederzettingen. Op Jabal Abu Ghneim, een heuvel met pijnbomen, komen als het Israël ligt, bijna 7.000 woningen, exclusief voor Joodse Israëli's.
- In **1998** komen Israëlijsche en Palestijnse onderhandelaars in de Verenigde Staten bijeen om te praten over gedeeltelijke terugtrekking van het Israëlijsche leger. Het Why River-akkoord voorziet in een gefaseerde Israëlijsche terugtrekking van 13% van de Westelijke Jordaanoever. De Israëlijsche regering befrist dit akkoord 2 maanden later.
- In **augustus 1998** treedt Paars II aan en Van Aartsen (VVD) volgt Van Mierlo op. Van Aartsen heeft (verrassend) forse kritiek op Israël. Het aantreden van het eerste Paarse PvdA-VVD-D66 kabinet in 1994 markeerde het begin van een periode waarin de Nederlandse regering meer dan ooit bereid bleek zich in te zetten ten gunste van de Palestijnse zaak. Maar ongekend was de toon waarop van Van Aartsen de Israëlijsche regering aansprak op het bezoek aan de Tempelberg (**2000**) en het excessieve geweld dat daarop werd gebruikt om een Tweede Palestijnse intifada de kop in te drukken. Dat Van Aartsen de politieke ruimte kreeg om het Israëlijsche optreden in de bezette gebieden onder vuur te nemen, vond voor een niet onbelangrijk deel zijn oorsprong in de zware electorale neergang waarmee de CDA in de jaren 90 te maken kreeg. Door een verlies van 20 zetels tijdens de verkiezing in 1994 verdwenen de christendemocraten tot 2002 uit het centrum van de macht. En daarmee werd de weg bereid voor 2 links-liberale Paarse kabinetten waarin de wat meet Palestijns gezinde PvdA en D66 samen een meerderheidspositie hadden t.o.v. de pro-Israëlijsche VVD. Maar samen met Duitsland en het Verenigd Koninkrijk bleef Nederland een meerderheid van gematigde tot meer uitgesproken lidstaten die sympathiseerden met de Palestijnse zaak tot terughoudendheid manen. Zoals al sinds de totstandkoming van de EPS in 1970 het geval was, bleef de Nederlandse strategie 'toegeven' wanneer een isolement binnen de EU driegde en 'dwarssliggen' wanneer de Duitsers en de Britten daartoe neigden, zeker als het Europese beleid leek te botsen met dat van de Amerikanen.
- **Einde van de interim-periode van zelfbestuur in 1999.** Diverse overeenkomsten (Wye River en Sharm-al-Shaikh) worden door Israël niet uitgevoerd. Onder zware druk van de EU, Israël en de Verenigde Staten ziet de PLO af van het uitroepen van een onafhankelijke Palestijnse Staat. In Israël komt de Arbeiderspartij onder leiding van Ehud Barak aan de macht.
- In de eerste helft van **2000** sluit de EG associatieverdragen af met Israël en Palestina. Met invoer- en uitvoercijfers van respectievelijk 11,8 miljard en 7,6 miljard euro was de Europese Unie inmiddels gegroeid tot Israël's belangrijkste internationale partner. Nog geen 3 maanden na de inwerkingtreding van het associatieverdrag met Israël breekt op **1 juli 2000** de 2^e intifada uit.
- In **2000** vonden de mislukte Camp David gesprekken plaats met Clinton. Hem lukte niet wat voorganger Jimmy Carter wel lukte in 1979 in de vorm van een vredeverdrag tussen Israël en Egypte en in 1994 met een vredesverdrag tussen Israël en Jordanië.
  - o Israëls voorstel tijdens de Camp David-onderhandelingen in de zomer van 2000 kwam erop neer dat Israël zich volledig uit de Gazastrook zou terugtrekken, maar dat het de

grote nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever zou behouden. Ook zou Israël controle houden over sommige gebieden waardoor een levensvatbare Palestijnse staat onmogelijk zou zijn. Met het 'genereuze aanbod' van Barak zou de Westelijke Jordaanoever in 3 delen worden opgedeeld. In ruil voor vruchtbare grond op de Westelijke Jordaanoever zouden de Palestijnen een stuk woestijn vlakbij Gaza krijgen, slechts een tiende deel van het deel die Israël zou annexeren op de Westelijke Jordaanoever. De Jordaanvallei, een gebied ten westen van de grens met Jordanië, zou ook onder Israël's controle blijven. Als Arafat dit aanbod had aanvaard, waren de belangrijkste aspecten van de bezetting intact gebleven.

- Op **28 september 2000** bezoekt Ariel Sharon (premier van 2001 -2006) met ongeveer 1000 soldaten de Haram-al-Sharif (Tempelberg: voor moslims het belangrijkste heiligdom in Palestina waar de Rotskoepel en de Aqmoskee staan). Op 29 september 2000 worden bij rellen op de Tempelberg 4 Palestijnen gedood.
- *Drie maanden na Sharons onfortuinlijke bezoek aan de Tempelberg waren de bezette gebieden ondergedompeld in een bloedige oorlog, waarbij inmiddels 311 Palestijnen en 47 Israëli's om het leven waren gekomen en 11.575 Palestijnen en 466 Israëli's gewond waren geraakt.*
- De **2e intifada** vindt plaats (2000 tot 2005). 1000 Israëliërs dood, 3000 Palestijnen dood.
- De overheid verbiedt Israëli's sinds de Tweede Intifada om plaatsen als Ramallah, Nablus en Bethlehem (Area A) te bezoeken.
- In **mei 2001** zet Israël gevechtsvliegtuigen in. Op 6 februari **2001** wordt Ariel Sharon gekozen tot premier (2001-2006) van Israël. Hij verbreekt elk contact met de Palestijnse Autoriteit en noemt 'Arafat' irrelevant.
- In **februari 2002** lanceerde Sharon Operation Defensive Shield als antwoord op een zelfmoordaanslag tijdens het Joods Paasfeest, waarbij 28 dodelijke slachtoffers vielen. Tijdens de invasie kwamen 497 Palestijnen om het leven en raakten er 1447 gewond.
- Op **27 maart 2002** komen bij een Hamas aanslag op het Park Hotel in Netanja tijdens een Pesach viering 26 Israëli's om. Op 28 maart begint Israël de operatie Defensive Shield, waarbij de grote steden op de Westoever worden herbezet en vele terroristische cellen worden ontmanteld.
- In **april 2002** was Jenin, en dan voornamelijk het nabijgelegen vluchtelingenkamp, het toneel van een grootschalige inval van Israëlische troepen die op hevige tegenstand stuitten, dat veel belangstelling kreeg in de internationale media. In 2002 viel het Israëlische leger de stad (net als Nablus) binnen als onderdeel van Operatie Beschermingsschild, om terroristen te bestrijden. Op 3 april 2002 omsingelden zo'n 1000 Israëlische infanterietroepen met tanks en helikopters Jenin en haar vluchtelingenkamp in het kader van de Operatie Beschermingsschild, die naast Jenin ook andere grote Palestijnse steden op de Westelijke Jordaanoever omvatte. Het gebied werd een 'gesloten militaire zone' verklaard, waardoor het voor journalisten en hulpverleners niet mogelijk was om het te betreden. Jenin begroef 53 lijken, maar honderden bleven vermist. Het officiële rapport van de VN, opgesteld door mannen die nooit in Jenin zijn geweest en noch met daders, noch met slachtoffers hebben gesproken, concludeerden dat er geen massamoord had plaats gevonden. Jenin is een Palestijnse stad op de Westelijke Jordaanoever met ca. 39.000 inwoners (Census 2007). Het ligt ten noorden van Nablus. Bij de stad ligt tevens een Palestijns vluchtelingenkamp met 10.371 bewoners, waarvan de helft minderjarig.
- In de zomer van **2002** maakt Paars II plaats voor het eerste van drie centrumrechtse kabinetten o.l.v. Balkenende. Zij stelde het Midden-Oostenbeleid van Paars bij in pro-Israëlische richting. De Palestijnen slaagden er maar niet in om Israël's dalende populariteit te verzilveren, in de samenleving bleef grootschalige steun voor de Palestijnse zaak uit. Ook waarde de geest van 9/11 vrijelijk rond.
- De Hoop Scheffer piekerde er niet over om de druk op Israël op te schroeven en behoorde binnen de EU samen met zijn Duitse en Britse collega's tot het blok van landen dat iedere vorm van sancties bij voorbaat naar de prullenmand verwees. Het eerste kabinet-Balkenende gaf in **oktober 2002** al de geest. De Hoop Scheffer keerde opnieuw terug als minister van Buitenlandse Zaken in Balkenende II (VVD-CDS-D66). Hij maakte in **december 2003** al plaats

voor Ben Bot, die ook een groot zwak had voor Israël. Ook bij hem kwamen de Israëli's uiteindelijk meer weg dan de Palestijnen.

- Terwijl in de jaren 90 in ieder geval sprake was van een groei in de evenwichtigheid, begon zich na de val van Paars in **2002** een tegengestelde ontwikkeling voor te doen. In financiële zin bleef Nederland het Palestijnse staatsvormingsproces ondersteunen. In politieke zin was daar echte geen sprake meer van. Het resultaat was een beleid dat erop neerkwam dat Israël niet alleen het recht had zijn territorium tegen Palestijnse aanslagen te verdedigen, maar het ook ongestraft zover mocht uitbreiden dat een tweestatenoplossing een volstreekte illusie dreefde te worden.
- In **2002** begon Israël op de Westoever met de bouw van een scheidingsmuur. De muur moet naar huidig plan 723 kilometer lang worden. Al snel werd duidelijk waar die muur gebouwd zou worden: niet op de grens tussen de Westoever en Israël, maar op de Westoever, deels ver daarbinnen. Daarom oordeelde het Internationaal Gerechtshof in 2004 dat de muur illegaal is en moet worden afgebroken. **Israël en de Verenigde Staten zijn de enige twee landen die er geen probleem mee hebben.** Ook werd duidelijk waarom Israël de muur op de Westoever bouwt: om zoveel mogelijk nederzettingen in te lijven. Anno 2009 is een groot deel van de muur af. Hij doorsnijdt de Westoever, leidt tot inbeslagname van grote stukken Palestijns land en isoleert Oost-Jeruzalem. De Palestijnen raken opgesloten in kleine, verpauperde bevolkingsgebieden. Van het vooruitzicht op een levensvatbare Palestijnse Staat blijft niets over.
- De Verenigde Staten lanceren in **2003** de Routekaart naar Vrede om het 'vredeproces' nieuw leven in te blazen. Die moet leiden naar een onafhankelijke, levensvatbare Palestijnse Staat in 2005. Arafat benoemt Mahmoud Abbas als premier van de Palestijnse Autoriteit. Sharon kondigt zonder voorafgaande onderhandelingen terugtrekking aan van Israëlische troepen uit de Gazastrook.
- In **2004** vindt een grootscheepse militaire aanval plaats op het Palestijnse vluchtelingenkamp Rafah in de Gazastrook. Israël krijgt Amerikaanse steun voor de ontruiming van een aantal nederzettingen in de Gazastrook. Het Internationaal Hof van Justitie in Den Haag oordeelt dat de bouw van de muur in de bezette Palestijnse gebieden in strijd is met het internationaal recht. In november overlijdt Arafat.
- Het nederzettingenbeleid gaat al tientallen jaren door. Dat het een ernstig vergrijp oplevert tegen het geldende internationale recht betwist buiten Israël zelf vrijwel niemand meer. Artikel 49 van de Vierde Conventie van Geneve, tot stand gekomen in 1948 en ook door de staat Israël geratificeerd, verbiedt zulk beleid. Op grond van die verdragsbepaling heeft de Veiligheidsraad van de VN in **resolutie 465** de nederzettingenpolitiek gebrandmerkt als een flagrante schending van de Geneefse Conventie. Op **9 juli 2004** heeft het Internationaal Gerechtshof zich in gelijke zin uitgesproken. De Conventie is duidelijk, de uitspraak van de Veiligheidsraad evenzeer en het oordeel van s 'werlds hoogste rechter ook. Toch laat Israël zich hieraan niets gelegen liggen. Het bouwen en uitbreiden van settlements is steeds doorgegaan, onverminderd, zelfs in een zich versnellend tempo.
- In **augustus 2005** ontmantelde Israël de nederzettingen in de Gazastrook, waarin ongeveer 7.500 kolonisten hadden gewoond. Veel van de meer 200 nederzettingen (inclusief buitenposten) op de Westoever werden intussen uitgebreid. Volgens de Israëlische mensenrechtenorganisatie B'Tselem nemen die nederzettingen meer dan 40% van de westoever in beslag.
- In **2005** volgt Abbas Arafat op als president van de Palestijnse Autoriteit (beiden Fatah). **Abbas stelt verkiezingen tot de dag van vandaag uit, uit angst voor winst voor Hamas.**
- In **2005** doet Hamas voor het eerst mee aan de gemeentelijke verkiezingen, met groot succes.
- In **2005** krijgt Sharon een beroerte en raakt in een coma. Israëlische kolonisten worden geëvacueerd uit de Gazastrook.
- Binnen Hamas bestaan naast een gewelddadige tak ook een politieke en verschillende sociale takken. Vooral de sociale inspanningen die Hamas in Gaza verrichtte, zoals het regelen van ouderenzorg en kinderopvang, in combinatie met afkeer van Fatah-leiders, zorgden er in **2006** voor dat de beweging de Palestijnse verkiezingen won. Er bestaat ook nog een internationale afdeling van Hamas. Hamas is in feite een verzameling van invloedrijke mannen, allemaal met

een eigen domein. De fundamentalistische leer van de islam is de ideologische basis van de hele beweging en de onomstreden vijand is Israël.

- In **2006** ontstaat oorlog tussen Israël in Hezbollah (Tweede Libanonoorlog). Deze oorlog duurde 33 dagen en kostte 166 Israëlische soldaten en burgers het leven, plus zo'n 13.000 Libanezen. Het was onthutsend dat Israël niet in staat was Hezbollah ervan te weerhouden raketten af te vuren, maar het voortbestaan van Israël werd nooit echt bedreigd. Israëls zelfgenoegzaamheid werd sterker.
- In **2006** brachten de parlementsverkiezingen victorie voor Hamas: de groepering verwierf 74 van de 132 zetels en Fatah maar 43. Na het mislukken van onderhandelingen over een coalitieregeling met Fatah vorm Hamas de regering. Het Kwartet (de gezamenlijke missie van de Verenigde Naties, de Verenigde Staten, de Europese Unie en Rusland) begint een boycot van de Palestijnse Autoriteit. Het Kwartet eist dat de Hamas-regering het geweld afzweert, Israël erkent en bestaande overeenkomsten respecteert. Hamas weigert. Israël doet de Gazastrook vrijwel op slot, nadat ze de Gazastrook in 2005 hadden ontruimd, en opent een grootscheepse aanval op de Gazastrook.
- In **2007** verdeelde de overname van de Gazastrook door de fundamentalistisch-islamitische Hamas de bevolking, Abbas van Fatah kreeg de controle over de Westelijke Jordaanoever en werd internationaal erkend als de officiële Palestijnse Autoriteit terwijl Hamas controle bleef houden over de Gazastrook. In antwoord hierop trok de Israël de omknelling van Gaza nog strakker aan: omsingeling werd wurging. Nadien is er in Gaza een schreeuwende nood ontstaan aan voedsel, water, medicijnen, brandstof en andere basale behoeften.
- Op **18 januari 2008** kwam de escalatie van wederzijds geweld tussen Israël en Hamas tot een climax. Israël sloot alle grensovergangen met Gaza en voerde dezelfde dag nog een bombardement uit.
- In zijn rapport over de mensenrechtensituatie, uitgebracht op **21 januari 2008**, bericht prof. John Dugard dat al bijna 40% van de Westoever in beslag wordt genomen door nederzettingen, met inbegrip van buitenposten, militaire gebieden en slechts voor Israëli's toegankelijke natuurterreinen. Dugard beweert dat Israël op de Westelijke Jordaanoever een vorm van apartheid heeft ingevoerd die in het destijds Zuid-Afrika nooit bestaan heeft. Ook Uri Averbach, nestor van de critici in Israël zelf en oprichter van Gush Shalom/Vredesplatform, maakt vergelijkingen met Zuid-Afrika onder het apartheidsregime. In de geschriften van Jeff Halper (gelieerd aan de Israeli Committee Against House Demolitions/ICAHD) vinden we veel terug van hetgeen Averbach heeft betoogd. Desmond Tutu heeft intussen bij herhaling verklaard dat het onrecht dat het Palestijnse volk te verduren heeft ergers is dan wat de zwarte bewoners van zijn land ooit hebben meegemaakt. Ook Nobel prijswinnaar Jimmy Carter verhiel meermalen zijn stem en schreef een boek over Palestina. En professor Avi Shlaim, hoogleraar in Oxford, betitelde in de Guardian "de bezetting van de Westoever en vanaf Gaza vanaf 1967 als een zionistisch koloniaal project dat alles van doen had met gebiedsuitbreiding".
- In **juni 2008** had Hamas een staakt-het-vuren ingesteld, de zoveelste in een reeks. Israël hield zich hier niet aan.
- De Israëlische vredesorganisatie Peace Now rapporteerde in **augustus 2008** dat Israël in de eerste helft van 2008 de bouwactiviteiten in nederzettingen bijna had verdubbeld t.o.v dezelfde periode in 2007.
- Op **4 december 2008**, enkele weken voordat de ruim van tevoren geplande operatie Cast lead uitbrak, stelde de VN-rapporteur voor de bezette Palestijnse gebieden, prof. Richard Falk, in een persverklaring aan de kaak dat Israël ondanks een wapenstilstand het beleg van Gaza in volle hevigheid had doorgezet.
- Op **27 december 2008** opende Israël wederom een aanval op Gaza, die 22 dagen duurt (**1^e Gaza oorlog ofwel operatie Cast Lead**). Meer dan 1300 Palestijnen en 13 Israëli's worden gedood. De aanval begon met een grootscheeps luchtoffensief. De kritiek op de aanval kwam van alle kanten. Ook uit Israël zelf (vredesorganisatie Gush Shalom, Haaretz). Israël wordt van oorlogsmisdaden beschuldigd. Kanwisher c.s. hebben uitgezocht wie het eerst dodelijk toeslaat na gevechtspauzes. Gebleken is dat het in verreweg de meeste gevallen Israël is dat na een pauze een tegenstander doodt (79% begint Israël, 8% Palestijnen en 13% beiden).

- **April 2009** treedt Benjamin Netanyahu als premier aan. Het werd zijn levenstaak om te voorkomen dat Iran 'nucleair zou gaan'.
- In **oktober 2009** verschijnt het onderzoeksrapport van Zuid-Afrikaanse opperrechter Richard Goldstone (VN mensenrechtenraad). Daarin stelde de commissie vast dat Israël's reactie op de raketaanvallen van Hamas buitenproportioneel was geweest en dat het Israëlische leger daarbij geen enkele moeite had gedaan om burgerdoelen te vermijden. Feitelijk had Israël de gehele bevolking van Gaza collectief willen straffen voor geweld gepleegd door een beperkte groep. En daarmee had het zich, aldus de commissie, net zoals Hamas zich schuldig gemaakt aan oorlogsmisdaden. Zowel Israël als de VS verwezen het rapport naar de prullenbak.
- In **februari 2010** valt het kabinet-Balkenende IV. Het nieuwe kabinet (VVD en CDA met gedoogsteun van de PVV) treedt aan en Uri Rosenthal treedt aan als minister van Buitenlandse Zaken.
- **Begin 2012** begonnen zelfs de Duitsers, waarmee Nederland als sinds jaar en dag het pro-Israëlische kamp binnen de EU aanvoerde, er langzaam maar genoeg van te krijgen. Maar Rosenthal speelde opnieuw spelbreker toen hij weigerde akkoord te gaan met een gezamenlijke Europese verklaring waarin werd verwezen naar een kritisch EU-rapport over het Israëlische bezettingsregime op de Westoever.
- In **maart 2002** maakte hij zijn reputatie opnieuw waar toen hij als enige de inhoud van een kritisch EU-rapport weigerde te onderschrijven. Maar Rosenthal liet de hulpkraan t.b.v. de Palestijnen wel gewoon open staan. En dat deed hij niet alleen ter bestrijding van de humanitaire nood in Gaza maar ook ter bevordering van de ontwikkeling van een levensvatbare Palestijnse Staat. Opmerkelijk was dat Rosenthal volledig in strijd was met Veiligheidsresolutie 242 uit 1967 liever niet meer sprak van 'bezette gebieden'. In navolging van de kleine christelijke partijen vond hij de term 'betwiste gebieden' passender.
- Waar in de **jaren 90** de kans op vrede nog nooit zo dichtbij was geweest, leek in het daaropvolgende decennium ieder perspectief daarop per jaar af te nemen. 9/11 verscherpte de verhoudingen op het internationale toneel en deed het imago van de Palestijnen mede door de opmars van Hamas en een reeks bloedige aanslagen op Israëlisch grondgebied geen goed. De eenheid onder de Palestijnen verdween definitief met de machtsgreep van Hamas in **2006**, waardoor de internationale gemeenschap met Palestijnse kampen te maken kreeg: een islamitisch en repressief regime in Gaza en een nog altijd door corruptie en een gebrek aan slagkracht geplaagde Palestijnse Autoriteit op de Westoever. Nederland en de EU vestigden hun hoop op de door Bush gepresenteerde Roadmap, die uiteindelijk een 'Roadmap to failure' bleek te zijn toen Sharon een veiligheidshok bouwde en met stilzwijgende Amerikaanse goedkeuring het aantal nederzettingen in bezet gebied verder uitbreidde. Rakettenregens vanuit Gaza door Hamas die werden beantwoord met verwoestende Israëlische invasies in 2008 (Cast Lead) en 2014 (Protective Edge) brachten de oplossing voor het Israëlisch-Palestijns conflict nog verder weg. De Nederlandse regering kwam uit bij een beleid dat leek op een terugkeer naar dat van de **jaren 70**. Opeenvolgende ministers bleven benadrukken dat er nog steeds sprake was van een evenwichtig beleid.
- In **september 2012** treedt Rutte II (PvdA, VVD) aan met Frans Timmermans als minister van Buitenlandse Zaken. In **november 2014** neemt Koenders het stokje van hem over. Een schuivend CDA bood Koenders de ruimte om Israël onder druk te zetten.
- Hoewel de grotere afstand tot het oorlogsverleden de deur opende voor meer kritiek op Israël vanuit de samenleving, bleef een rechts blok in de Tweede Kamer onder invloed van een Atlantische oriëntatie, religieus geïnspireerde denkbeelden en een succesvolle pro-Israël lobby pal achter Israël staan. Zoals opinie-enquêtes uit de jaren 80 en de periode na 2000 laten zien, ontstond er wel meer begrip voor de Palestijnen, maar Nederland heeft de Palestijnen desondanks nooit volledig in de armen gesloten.
- In **september 2012** houdt Netanyahu een 'rode lijn' toespraak voor de VN.
- Tussen 14 en 21 november 2012 breekt een geweldsescalatie (om het woord minioorlog maar te vermijden) in en rond Gaza. **Operatie Pillar of Defence** (Verdedigingszuil). De VN houden de eindstand op 6 omgekomen Israëliërs en zo'n 150 Palestijnen, van wie meer dan 100 burgers. Israël claimt meer dan 200 gewonde burgers te hebben, aan Palestijnse kant zijn er dat bijna 1000.

- Op **29 november 2012** verkreeg Palestina de status van "waarnemerstaat niet-lid" binnen de Verenigde Naties toen **Resolutie 67/19** van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties met grote meerderheid werd aangenomen.
- In **mei 2014** wordt de 17 jarige Nadim Nawara, samen met een ander Palestijnse jongen, doodgeschoten bij de Ofer gevangenis op de Westelijke Jordaanoever. Uit beelden van beveiligingscamera's blijkt dat er vanaf 70 meter afstand op Nawara is geschoten. De context was een demonstratie om de Nakba te herdenken. Er werden geen stenen meer gegooid. Toen Nawara werd neergeschoten was de demonstratie al voorbij. Op geen enkel moment vormde hij een gevaar voor de Israëliische troepen. Forensic Architecture, een onafhankelijk onderzoeksbureau verbonden aan de Universiteit van London dat de gebeurtenissen rond de dood van Nawara onderzocht heeft, noemt deze zaak het schoolvoorbeeld van Israël's ontkenningcultuur. In november 2014 wordt de verdachte agent (Ben Deri) aangeklaagd voor doodslag en niet voor moord. In januari 2017 is de aanklacht verzwakt naar 'doodslag door nalatigheid'. In april 2018 wordt Ben Deri veroordeeld voor 9 maanden gevangenisstraf.
- In de **zomer van 2014** slaat de sfeer in Jeruzalem om als bekend is geworden dat er 3 Israëliische scholieren zijn vermoord. Een groep kolonisten eist dat de bestuurder de haltes van de Arabische wijken overslaat en in de tram wordt onderling flink gescholden. De straten van de Arabische wijk Beit Hanina en de aangrenzende Arabische wijken vullen zich met woedende demonstranten. Protesterende Palestijnen en Israëliische ordediensten komen hard met elkaar in confrontatie. Ze schieten met scherp, het lijkt wel oorlogsgebied. Pas na een paar maanden keert de rust weer terug op straat. De haltes in 2 van de 3 Arabische wijken worden definitief gesloten. Voortaan rijdt de tram zo snel mogelijk door naar de dichtstbijzijnde nederzetting.
- **Zomer 2014: operatie Protective Edge** (Beschermende Oever) met grondinvasie (die in 2012 uitbleef). Een bloedbad is het gevolg: meer dan 2.000 (2.250) Palestijnen, 72 Israëliërs en een Thaise gastarbeider komen om. Gaza wordt in de as gelegd. Na anderhalve maand bereiken de twee partijen een staakt-het-vuren.
- Tijdens de oorlog van 2014 legt het Israëliische leger, bij wijze van vergelding, Rafah (vluchtelingenkamp/stad in Gaza) in puin. Alles is doelwit inclusief een VN-school. Zelfs de VS - Israël's trouwste bondgenoot- laten in een officiële verklaring weten 'ontzet' te zijn over de 'schandelijke' aanval.
- In **juli 2015** gooien Joodse extremisten een brandbom binnen bij het Palestijnse gezin Dawabsheh in het dorpje Duma, op de Westelijke Jordaanoever. Een 18 maanden oude baby en diens ouders worden gedood. De 4 jarige Ahmed overleeft de aanslag, hoewel zijn lichaam voor 80% is verbrand. Hiermee bevinden kolonisten zich ineens weer middenin het publieke debat in Israël. Jarenlang kon het aantal zich betrekkelijk moeiteloos uitbreiden tot 650.000 in 2018. De internationale gemeenschap veroordeelt de uitbreiding van nederzettingen steevast, omdat joodse kolonisten in Palestijns gebied de gewenste tweestatenoplossing verregaand bemoeilijken. Maar er gebeurt niets. Kolonisten wijken af van de gemiddelde Israëliër. Ze zijn gemiddeld veel jonger dan Israëliërs in Israël (20,1 tegen 29,3 jaar) en het zijn voornamelijk nationaal religieuze en (utra)orthodoxe Joden.
- Sinds **september 2015** wordt Palestina door 136 van de 193 lidstaten van de Verenigde Naties erkend, echter nog niet door de meeste westerse landen (zoals Nederland) en niet door Israël, dat in de Zesdaagse oorlog van 1967 een groot deel van het grondgebied van Palestina heeft bezet en sindsdien onder militaire controle houdt.
- De Europese Commissie heeft in november 2015 besloten dat producten die in de door Israël bezette gebieden in Joodse kolonies zijn vervaardigd herkenbaar moeten zijn. Op de etiketten moet nu vermeld staan dat ze afkomstig zijn "uit land dat sinds 1967 door Israël is bezet".
- In **2016** concluderen de Verenigde Naties dat de Palestijnse economie zonder bezetting twee keer zo groot had kunnen zijn. In een rapport van VN-handelsorganisatie UNCTAD wordt er onder meer aan herinnerd dat Israël sinds 1967 zo'n 2.5 miljoen Palestijnse bomen heeft ontworteld, en dat alleen al de bouw van de illegale afscheidingsmuur de Palestijnen zeker een tiende van hun vruchtbaarste land heeft gekost.
- In **maart 2016** verschijnt er een filmpje, genomen door een medewerker van B'tselem, in Hebron. De in het zwart geklede man, geïdentificeerd als de 21 jarige Palestijnse Abdalfatah al-Sharif, lag roerloos op de grond omdat hij even daarvoor al uitgeschakeld was; hij zou 11

minuten eerder met een mes een soldaat aangevallen hebben en neergeschoten zijn door het leger. Later blijkt dat hij voor het fatale schot nog leefde. De schietende soldaat is 19 jaar oud en heet Elor Azaria. Dit filmpje is het eerste directe bewijs van de executie van een roerloze Palestijnse verdachte. En de vraag: waarom kreeg de Palestijn geen medische zorg? In een 2^e filmpje is te zien dat Azaria de hand schut van de beruchte Baruch Marzel, de beruchte kolonist en extreemrechtse activist in Hebron.

- Op **30 juni 2016** wordt een 13 jarig meisje (Hallel Ariel) vermoord in de nederzetting Kiryat Arba. De Palestijnse Muhammad Tarayrah dringt het huis binnen en brengt Hallel met messteken zware verwondingen toe. De 17 jarige jongen wordt daarna doodgeschoten. Hallel wordt begraven op de Joodse begraafplaats in de nabijgelegen nederzetting in Hebron.
- In juli 2017 laait het conflict rond de Tempelberg/Haram al-Sharif opnieuw op. 3 Palestijnse Israëliërs schieten 2 druzisch-Israëliëse agenten dood. De schutters worden op hun beurt door andere agenten dood geschoten terwijl ze vluchten naar de moskee. Israël reageert op deze gebeurtenissen door metaaldetectoren te plaatsen bij de ingang van de Tempelberg. Dit wekt de woede van Palestijnse moslims.
- In **december 2017** vindt de rechtszaak tegen enkele leden van de familie Tamimi plaats. De 16 jarige dochter Ahed Tamimi, woonachtig in het dorpje Nabi Saleh op de Westelijke Jordaanoever, wordt een wereldwijd symbool van Palestijns verzet als ze een Israëliëse soldaat in zijn gezicht slaat. Deze daad wordt gefilmd door haar moeder, Nariman Tamimi, en direct gestreamd m.b.v Facebook Live. In maart 2018 krijgt Nariman Tamimi 8 maanden gevangenisstraf voor het uitzenden van de beelden op Facebook Live.
- In **december 2017** besluit Trump om Jeruzalem te erkennen als hoofdstad van Israel. Trump besluit de Palestijnen financieel te straffen voor diens weigerachtigheid om in zijn plannen mee te gaan. In januari 2018 houden de VS een bedrag van €53 miljoen in dat voor UNWRA bestemd was.

ALGEMEEN

- In de vereenvoudigde versie van het conflict wonen Joden in Israël (van alle Israëliërs is 10% ultraorthodox) en Palestijnen in de twee Palestijnse gebieden. Daarnaast is er een groep Joden die in afgeschermden dorpen en steden op de Westelijke Jordaanoever zijn gaan wonen, dat zijn de kolonisten. Binnen de internationaal erkende grenzen van Israël wonen ook Palestijnen: 20% van de Israëlische bevolking, zij wonen in de Arabische dorpen en steden binnen Israël. **Ongeveer 2% van de Palestijnse Israeli's is christen, 1,5% is drus en dan zijn er nog 4% kleinere minderheden zoals Samaritanen. De overgrote meerderheid is moslim.** Dat rijmt niet met het stereotype beeld van Israël als Joods land en dus valt deze groep Palestijnen vaak buiten de boot. Deze Arabische Israëliërs hebben een Israëlisch paspoort. Het zijn Palestijnen die niet zijn gevlucht of verjaagd na de stichting van de Staat Israël, en daar nog steeds wonen. Bij iedere grenspost en elk ander controlepunt vallen deze Arabische Israëliërs binnen de zogeheten 'racial profiling'. De methode waarmee de Israëlische veiligheidsdiensten mogelijk gevaarlijke personen identificeren. Een Arabisch uiterlijk is per definitie verdacht, met als gevolg dat deze mensen bij iedere reis uren moeten wachten, intense ondervragingen moeten doorstaan en kunnen rekenen op uitvoerige fouillering, waarbij op de luchthaven het controleren van de anus niet wordt geschuwd. Ook in het leven van alledag krijgen de Arabische Israëliërs een ander soort behandeling, bv bij sollicitaties. Tegelijkertijd zijn veel Arabische Israëliërs relatief mild in hun kritiek op Israël. Ze kunnen naar het strand, rijden over goed onderhouden wegen, zijn vrijgesteld van dienstplicht, profiteren met als de rest van het land van uitstekende zorg en kunnen stemmen (bv op een Arabische partij). Het is een dubbele moraal die vele Arabische Israëliërs verscheurt. Want het is dan niet bij wet geregeld, maar iedereen weet het: Arabieren moeten in Israël achteraan aansluiten.
- Sinds de militaire bezetting van het gebied in 1967 hebben zich op de Westoever en in het geannexeerde Oost-Jeruzalem meer dan een half miljoen Joodse kolonisten gevestigd. Allemaal illegaal volgens internationaal recht, maar Israël betwist dat. In ommuurde en zwaar bewaakte dorpen en steden wonen de kolonisten vlak naast de bijna 3 miljoen Palestijnen op de Westoever. Maar van werkelijk samenleven is geen sprake.
- **In Israël is wettelijk vastgelegd dat 93% van het land alleen gebruikt en bewoond mag worden door Israeli's. De overige 7% is particulier eigendom. Bovendien kunnen Israeli's land pachten voor een periode van tientallen jaren, terwijl Palestijnen slechts een contract kunnen krijgen van een jaar. Ook de juristen op kantoor komen steeds meer tot de conclusie dat de langdurige bezetting langzamerhand is veranderd in een apartheidssysteem. In 1994 kwam dit systeem in Zuid-Afrika tot een einde. In Palestina wordt het sinds die tijd steeds zichtbaarder.**
- **Sinds Sharon aan het hoofd van de Israëlische regering staat (2001 – 2006), zijn in de bezette gebieden 54 nieuwe nederzettingen gebouwd.**
- De economie van de bezette Palestijnse gebieden verkeert in een belabberde staat. Dat komt mede doordat verkeer en vervoer daar ware belemmeringen ondervinden. Van de Westoever - van een Palestijnse staat zou die het naar omvang belangrijkste bestanddeel worden - is al bij al nog nauwelijks meer dan 60% voor Palestijnen toegankelijk. En dat is geen aaneengesloten gebied meer: het is verbrokkeld doordat het wordt doorsneden door Israëlische wegen en andere infrastructurele projecten van de bezettende macht. In zijn rapport van januari 2007 meldde prof. Dugard dat er eind december 2006 540 controleposten (checkpoints) en andere wegversperringen op de Westoever waren, zoals blokkerende bergen aarde, betonblokken en greppels. En er zijn allerlei voorschriften die het de Palestijnen verbieden of ernstig bemoeilijken om te reizen.
- Eén op de tien Palestijnen is in dienst van Israëliërs, zo berekende het Palestijnse Bureau voor de Statistiek. Een getal waarmee aanhangers van de kolonisatie graag schermen, want wie goederen van de Westoever boycot, zorgt indirect voor minder Palestijnse banen. Op de lange termijn dragen deze banen echter niets bij aan de **Palestijnse economie**. Sterker nog de constructie zorgt ervoor dat de Israëlische grip op het bezette gebied met de dag verstevigt.
- Met uitzondering van Jimmy Carter en George Herbert Walker Bush, vader van de president van 2000-2008, hebben alle Amerikaanse presidenten Israël onvoorwaardelijk gesteund in politiek, militair en financieel opzicht.

- Als Europeaan verzet Dries van Agt zich tegen de ontrechting, zelfs dehumanisering van de Palestijnen. Want Europeanen dragen een tweevoudige verantwoordelijkheid voor de tragedie die zich aan hen voltrekt. Na de Eerste Wereldoorlog hebben de Britten en Fransen het Ottomaanse Rijk onder elkaar verkaveld. Alle brokstukken van dat rijk zijn te enigere tijd soevereine staten geworden, behalve Palestina. De Britten hebben -om hen moverende redeneren- in 1917 beloofd (Balfour-verklaring) dat daar een Joods Nationaal Tehuis zou komen. De inheemse bevolking van Palestina is daarover nooit geraadpleegd en aan haar werd geen enkelvooruitzicht geboden. Zo werd de kiem gelegd voor een verscheurend en nog steeds onoplosbaar gebleken conflict. De totstandkoming van de Joodse staat Israël, vlak na de Tweede Wereldoorlog en overrompelerwijs, kan niet los worden gezien van de Holocaust. Deze heeft zich in Europa voorgedaan. Het blameert Europa dat het toelaat dat anderen, de Palestijnen, hiervoor de rekening gepresenteerd krijgen.
- De Israëliëse propaganda is uiterst professioneel, vernuftig en doeltreffend. Terwijl van de Palestijnse kant weinig wordt aangeleverd. De Palestijnen hebben geen voorlichtingsapparaat en waren en zijn dus weerloos op het informatiefrent. Allen door Israël gevoerde oorlogen zijn door het Israëliëse PR netwerk voorgesteld als reactief, in zelfverdediging gedaan, met Israël in de positie als belaagde slachtoffer.
- Journalist Fisk heeft het over de semantische ijsberg die de journalistiek verpletterd. Zoals de term 'nederzettingen'. Dit is een verhullend woord. Wanneer Israëli's zich meester maken van Palestijns land, dan is dat koloniseren. Een paar jaar geleden werd een nog doorzichtiger schaamlap in gebruik genomen. 'Jewish neighbourhood' (buurt of wijk) werd de nieuwste benaming. Dit woordgebruik houdt verband met met de in Israël breed ondersteunde claim dat de bezette gebieden -zeker Oost-Jeruzalem en de Westoever (Judea en Samaria)- eigenlijk bij Israël horen.
- In het woordgebruik aan Israëliëse zijde worden Palestijnen vaak dieren genoemd: sprinkhanen, kakkerlakken, krokodillen of zomaar dieren, onmensens dus.
- **Op de ranglijst van landen met de hoogste persvrijheid, opgesteld door de ngo Verslaggevers Zonder Grenzen, staat Palestina 135^e, vlak achter Algerije. Israël staat 91^e.**
- Bijna kritikeloze afhankelijkheid aan Israël / pro Israël houding:
  1. Holocaust. Het heeft tot lang na de bevrijding geduurd voordat het besef zich verbreidde dat de Nederlanders, in vergelijking met andere Europeanen onder dezelfde bezettingen, nogal zijn tekort geschoten in het zoveel mogelijk beschutten van hun joodse medeburgers. Nu willen we het destijdse falen compenseren met positieve daden jegens de Joodse staat Israël.
  2. Christelijke opvoeding. Vooral met mensen met reformatorische komaf zijn met de bijbel opgegroeid. Opvoeding en onderwijs, in het bijzonder het Oude Testament, hebben niet alleen ingescherpt dat Jezus Christus is voortgekomen uit het joodse volk, maar ook de notie bijgebracht dat dit het door God uitverkoren volk is. En dat Hij het joodse volk heeft beloofd dat het zich weer meester zal kunnen maken van het land van de aartsvaders en de profeten. Al hebben de teksten in de heilige boeken hieromtrent verschillende interpretaties gekregen, voor velen heeft het streven van de staat Israël naar gebiedsuitbreiding een Bijbelse fundering.
  3. Daarbij komt nog dat bijna iedereen in ons land er beducht voor is te worden beticht van antisemitisme.
- **Door een teruglopende Joodse immigratie en een Palestijns geboortecijfer dat 2 keer zo hoog ligt als het Israëliëse zijn de Arabieren inmiddels in de meerderheid.**
- **Met ongeveer 38.000 mensen zijn de Filipino's de grootste groep **arbeidsmigranten** in Israël. Het zijn bijna altijd vrouwen. In Israël worden arbeidsmigranten vele malen beter behandeld dan bijvoorbeeld in het beruchte Saoedi-Arabië. Regel is wel dat ze in Israël geen ander beroep mogen uitoefenen dan dat van zorgverlener. Het visum beperkt zich tot dit werk en de specifieke zorgvrager waarvoor ze werken. Als die komt te overlijden, dan komt ook het visum te vervallen. Het is arbeidsmigranten niet toegestaan een romantische relatie aan te gaan met een andere arbeidsmigrant.**

- De kans dat een **vluchteling** (na 3 maanden detentie bij aankomst) een Israëliisch paspoort krijgt is nihil. Van de 5573 asielaanvragen die tussen 2009 en 2015 werden ingediend, werd slechts 0,07% ingewilligd.
- Israël heeft naar verhouding het hoogste aantal **veganisten** ter wereld: 5% van de bevolking eet en gebruikt geen dierlijke producten (t.o.v. VS 2%, Nederland 0,5%).
- Tussen 1948 en 1977 werd het land steevast geregeerd door de Arbeiderspartij, die nu is opgegaan in het Zionistisch Kamp. Hierna werd de macht overgenomen door rechts, (door Menachim Begin in 1977). Sindsdien is Likud, met enkele onderbrekingen, de heersende partij geweest in de Israëliische politiek. Dankzij de gunstige uitslag van de parlementsverkiezingen van 2015 voor Likod mocht Benjamin Netanyahu (sinds 2009 premier van Israël) in het voorjaar van 2015 een nieuwe regering vormen.
- Israël kent een algemene dienstplicht voor mannen en vrouwen. De mannen dienen vanaf hun 18^e 3 jaar, de vrouwen 1 jaar en 9 maanden. De Palestijnse Israëliërs (20% van Israëliische bevolking) dienen niet in het leger. Nog eens 20% wordt uitgezonderd wegens religieuze bezwaren of omdat de psychische of fysieke gezondheid het niet toelaat.
- De Palestijnen zijn het enige volk dat de vluchtelingenstatus, en dus zijn recht op hulp, aan zijn nakomelingen doorgeeft. Dat heet natuurlijk een reden: het Palestijns-Israëliische conflict is immers nog niet opgelost.
- Er wonen zo'n 430.000 Israëliische Joden op de Westelijke Jordaanoever, verspreid over 130 nederzettingen en ruim 100 buitenposten.
- In Ariel bevindt zich de enige Israëliische universiteit (bekend om zijn rechtse signatuur) in bezet Palestijns gebied.
- De populairste bestemming op de Westelijke Jordaanoever voor buitenlandse toeristen was in 2014 Bethlehem, gevolgd door Jericho, Jenin en Hebron.
- BDS staat voor Boycot, Desinvesteren en Sancties. Geïnspireerd door de Zuid-Afrikaanse apartheidsbeweging. De regering en vele Israëliërs beschouwen BDS als 'nieuw antisemitisme'. Er is zelfs een ministerie, dat van Strategische Zaken, dat het bestrijden van de boycotbeweging BDS als speerpunt heeft. In de zomer van 2017 werd een wet aangenomen die het mogelijk maakt om buitenlanders die zich hebben bezig gehouden met 'BDS-activiteiten' toegang tot het land te ontzeggen. Wie niet naar Israël wil, maar alleen de Palestijnse gebieden wil bezoeken, zal toch door Israël moeten reizen als ze aankomen op het vliegveld Tel Aviv. Op deze manier kunnen buitenlanders, actief (geweest) in de BDS beweging, Palestijns gebied niet meer bereiken. Gideon Levy, journalist en columnist van de Haaretz, is een van de weinigen in zijn land die de BDS wel ondersteunt.
- Volgens de Amerikaans-Israëliische politicologe Miriam Elman aan de universiteit van Syracuse zal de wet vooral gevolgen hebben voor wat zij 'toeristische activisten' noemt: mensen die uitsluitend een toeristenvisum van 3 maanden aanvragen om anti-Israëliisch activisme te kunnen bedrijven. Wie ooit eens op social media de hashtag #BDS heeft gebruikt, zal volgens de politicologe waarschijnlijk gewoon welkom blijven.
- Levy noemt 4 factoren die volgens hem met die 50 jarige voortdurende bezetting gemoeid zijn:
  - o Dehumanisering van de Palestijnen (voortkomend uit Israëliische media)
  - o Diepgewortelde idee dat Joden het uitverkoren volk zijn
  - o Joden zijn ervan overtuigd het enige en grootste slachtoffer te zijn
  - o Religion of security (uit naam van veiligheid)
- Sinds de bezetting in 1967 zijn er in totaal zo'n 760.000 arrestaties geweest. Deze vorm van intimidatie is de enige manier om de Palestijnse burgerbevolking onder controle te houden. Het systeem is duurzaam: er vallen relatief weinig doden...
- De Israëliische regering geeft de voorkeur aan de term 'Israëliische Arabieren'. Het gebruik van het woord 'Palestijnen' of 'Palestijnse Israëliërs' wordt actief ontmoedigd vanuit een ideologische reden: het gebruik van de term 'Palestijnen' zou de Israëliische soevereiniteit ondermijnen. Internationaal is Israël binnen de Groene Lijn, een afbakeningslijn die is afgesproken in de Wapenstilstandsovereenkomst van 1949, een geaccepteerde entiteit. Palestina bestaat uit de door Israël bezette Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. De inwoners van dit gebied worden -internationaal tenminste- Palestijnen genoemd. In 1948 werd Israël gecreëerd door een massale verdrijving van Palestijnen uit hun huizen en dorpen,

bekend als Nakba ('Catastrofe'). Deze 750.000 Palestijnen en hun meer dan 4 miljoen nakomelingen hebben het recht om terug te keren naar hun huizen in wat nu Israël is. Dit recht wordt erkend door **Resolutie 194** van de Algemene Ledenvergadering van de VN. Israël weigert hen echter terug te laten komen.

- Volgens Rebecca Torstick is zelfidentificatie als Palestijnen toegenomen sinds 1967 en is het nu hun voorkeursbeschrijving. De Palestijns-Amerikaanse zakenman Sam Bahour komt tot dezelfde conclusie in een artikel in de Haaretz, toepasselijk getiteld 'Noem ons geen "Israëlische Arabieren": Palestijnen in Israël spreken zich uit".
- De hoogste rechter had bepaald dat 2 huizen in de Joodse nederzetting Beit El, op de Westelijke Jordaanoever gesloopt moesten worden. Alle nederzettingen zijn volgens het internationaal recht illegaal, maar deze waren gebouwd op grond die privébezit is van een Palestijn. Het Hof volgde dus de wet maar volgens velen was dit verraad aan het zionistische project.
- Binnen de Westelijke Jordaanoever rijden er gescheiden bussen. Langs Route 60, de belangrijkste noord-zuid verbinding door het bezette gebied, staan 'Joodse' en 'Palestijnse' bushokjes. Westerlingen die zich bij een Palestijnse halte vervoegen, krijgen de vraag van een Israëlische soldaat of ze niet bij het verkeerde bushokje staan. Wie volhoudt, loopt de kans om een veiligheidscontrole te moeten ondergaan.
- M.b.t. de VN kun je vaststellen dat Israël ongestraft resoluties mag negeren. Maar er is ook een andere kant van het verhaal: het mensenrechtencomité van diezelfde VN is welhaast obsessief bezig met Israël. Deze instantie, die gedomineerd wordt door landen in de Arabische wereld, voert Israël op als vast agendapunt op de vergadering en veroordeelt het land herhaaldelijk. Zelfs landen als Syrië en Iran krijgen minder kritiek. Het leidt ertoe dat het Verenigd Koninkrijk begin 2017 dreigt om voortaan uit principe niet meer tegen Israël te stemmen als die bevooroordeeldheid niet aangepakt wordt.
- Grofweg kun je een onderscheid maken tussen de PA van president Abbas, die heerst over de Westelijke Jordaanoever en Hamas, de baas in Gaza. Anders dan Hamas beschikt de PA over internationaal gezag.
- De nieuwe Amerikaanse president Trump is voor de Palestijnen geen goed nieuws. In december 2017 besluit Trump om Jeruzalem te erkennen als hoofdstad van Israël. Trump besluit de Palestijnen financieel te straffen voor diens weigerachtigheid om in zijn plannen mee te gaan. In januari 2018 houden de VS een bedrag van €53 miljoen in dat voor UNWRA bestemd was. Dit is de VN organisatie die onder meer onderwijs en gezondheidszorg organiseert voor de ongeveer 5 miljoen Palestijnse vluchtelingen. Het ingehouden bedrag vormt ongeveer een zesde van de jaarlijkse Amerikaanse bijdrage aan de organisatie.
- Welbeschouwd staan de Palestijnen er anno 2018, na 13 jaar Abbas, slechter voor dan bij zijn aantreden. Maar wegstemmen kunnen ze niet, na zijn overwinning in 2005 schreef Abbas geen verkiezingen meer uit.
- Palestijnen houden er een rangorde aan over, gebaseerd op rechten die zij krijgen van de Israëliërs:
  - o Bovenaan staan de Palestijnen met een Israëliërs paspoort. Zij kunnen zich vrij bewegen door Israël, Palestina en de buitenwereld, omdat hun paspoort wereldwijd wordt erkend.
  - o Een treetje lager staan de Palestijnen in Oost-Jeruzalem. Zij kunnen wel vrij door Jeruzalem reizen, maar hebben geen staatsburgerschap,
  - o Onder hen staan inwoners van de Westelijke Jordaanoever met een geldig inreis- of werkvisum voor Israël. Als zij naar het buitenland willen moeten zij via Jordanië reizen.
  - o Nog weer lager staan de inwoners van de Westelijke Jordaanoever zonder geldig visum voor Israël. Zij komen Israël niet in.
  - o Onderaan staan de inwoners van Gaza, die in overgrote meerderheid hun kuststrook niet kunnen verlaten.

Het enige verschil tussen categorie 1 en 5 is dat de voorouders van de 1^e categorie erin geslaagd zijn tijdens de Nakba in Israël te blijven.

- Vier visies op Israël (Derk Walters):

- De judeo-christelijke blik: het Bijbelse land Israël behoort toe aan de Joden (religieuze joden en christenzionisten)
- De 'Leon de Winter' blik: Israël als bastion van westerse beschaving in een barbaarse regio (met rechtste politieke opvattingen, op de Balfour-verklaring (1917 beroepend voor een nationaal Joods tehuis i.p.v. VN)
- De juridische blik: het internationaal recht bepaalt wat er wel en niet aan de haak is (de meeste westerse correspondenten.
- De postkoloniale blik: Israël als koloniale onderneming op grondgebied van de Palestijnen.

STEDEN/GEBIEDEN

Gazastrook

- De Gazastrook is 41 km lang en 6 tot 12 km breed. Twee keer zo groot als Texel.
- Tot 1948 vormde Gaza-stad en omgeving een integraal onderdeel van het Britse mandaatgebied Palestina. Tijdens de Arabisch-Israëlische oorlog van 1948 werd het binnenvallende Egyptische leger door Israël teruggedrongen tot een strookje land rond Gaza. Deze Gazastrook werd bij Egypte gevoegd.
- Door de enorme vluchtelingenstroom groeide de bevolking in 1948 in een paar maanden van 35.000 naar 170.000 mensen. Na de oorlog werd de strook bestuurd door de Egyptische militaire autoriteiten. In 1956, tijdens de Suez-crisis, bezette het Israëlische leger het gebied voor korte tijd. Tien jaar later kwam het leger terug, deze keer om te blijven. In dit kleine gebied wonen bijna anderhalf miljoen Palestijnen. Er heerst schrikbarende werkeloosheid en diepe armoede. Bijna 80% van de Gazanen leeft onder de armoedegrens. 96% van het water is ondrinkbaar. De Gazastrook is aan alle kanten ingesloten. De Israëlische marine bewaakt de zee, Palestijnse vissers mogen nauwelijks de zee op. De landgrenzen zijn helemaal omheind. Van de voorzieningen van bijna alle behoeften, zelfs van essentiële levensbehoeften, zijn de Gazanen op invoer van buitenaf aangewezen. De blokkade die Israël al jarenlang aan de strook oplegt veroorzaakt dan ook vreselijk leed.
- Tot 2005 woonden er Israëlische kolonisten in de Gazastrook. Hun illegale nederzettingen -het Gush Katif-blok- moesten zwaar bewaakt worden tegen Palestijnse aanvallen. Toenmalig premier Sharon besloot dat het beter was om Gush Katif te ontruimen, tot groot ongenoegen van de kolonistenbeweging. In totaal werden er zo'n 8.000 kolonisten ontruimd, tegen een vergoeding van 200.000 dollar per persoon. Een jaar later, in 2006 won Hamas de Palestijnse presidentsverkiezingen. Israël, de VS en de Europese Unie beschouwen Hamas als een terreurorganisatie. Als reactie op de machtsovername door Hamas besloot Israël de Gazastrook aan een volledige blokkade van land, zee en lucht te onderwerpen.
- Hamas beheerst nagenoeg alles in Gaza. Hamas is een onoverzichtelijke beweging die is ontstaan als afsplitsing van de Moslimbroederschap. Wie handel wil drijven heeft vrienden bij Hamas nodig, rechters zijn zonder uitzondering Hamas-sympathisanten, de politie is zelf door Hamas gerekruteerd en ook het onderwijs staat onder scherp toezicht van de islamitische beweging. Een uitzondering hierop zijn de scholen die onder het bewind staan van de Verenigde Naties. Een derde van het onderwijs valt onder VN-vlag. Bij alle andere scholen is een schoolhoofd zonder stevige Hamas-band nauwelijks voorstelbaar. Hamas publiceert zelfs eigen lesmateriaal. Hierin wordt Israël niet erkend en de vredesakkoorden die Israël en de Palestijnen in Oslo hebben gesmeed, staan niet eens vermeld. Uit ideologische overwegingen probeert Hamas de geschiedenis te herschrijven. Op de Westelijke Jordaanoever, het andere Palestijnse gebied, is politieke invloed op het onderwijs ook te vinden.
- Rafah is een vluchtelingenkamp in het zuiden van Gaza dat sinds de Palestijnse vlucht in 1948 is uitgegroeid tot een volwaardige stad.

Hebron

- In 1997 verdeelt het Hebron protocol Hebron in 2 zones. Israël houdt het historische centrum van de stad in handen. Ondanks protesten begint Israël met de bouw van een nieuwe nederzetting, Har Homa, ten zuidoosten van Jeruzalem.
- De stad ligt midden in bezet gebied op de Westelijke Jordaanoever. Er wonen circa 170.000 Palestijnen, van wie zo ongeveer 35.000 in het oudste deel van de stad. In dat deel van de stad heeft zich een aantal kolonisten gevestigd, aanvankelijk 500, nu ongeveer 800. Ze wonen in huizen bovenop de heuvels. De kolonisten in Hebron behoren tot de meest militante voorvechters van groot-Israël. Op basis van een ideologie met leidende gedachte: *"Op het land dat eertijds Judea en Samaria was hebben wij het uitsluitende recht en Hebron is een Joods stad die in het verleden in vreemde handen is geraakt. Dat land en die stad zijn ons ontnomen en die moeten we terug zien te krijgen, desnoods kwaadschiks."*
- Hebron is beroemd omdat hier het graf (Grot) van de Patriarchen bevindt. De aartsvader Abraham zou daar rusten in afwachting van zijn wederopstanding. De crypte ligt onder de koepel van een heiligdom dat thans is gescheiden in een gedeelte voor Joodse

bedevaartgangers en een voor islamitische. Voor de belijders van beide godsdiensten is Abraham de eerste profeet. Op 25 februari 1994 heeft zich in deze Ibrahimmoskee een dramatische schietpartij voorgedaan. Tijdens het vrijdaggebed kwam de Israëlische kolonist **Baruch Goldstein** binnen en begon onverhoeds op de neergeknielde moslimgelovigen te schieten. 29 moslims vonden de dood. **De inwoners van Hebron werden collectief gestraft en moesten 2 maanden binnen blijven.**

- Het Israëlische leger, in Hebron krachtig aanwezig, treedt tegen wandaden van kolonisten nauwelijks op. Het gedooft crimineel gedrag en maakt zich zelf ook schuldig aan gewelddaden tegen Palestijnen volgens B'Tselem. **In juni 2004 exposeerden zo'n zestig ex-militairen uit het Israëlische leger schriftelijke getuigenissen en foto's over hun militaire diensttijd in de stad Hebron op de Westelijke Jordaanoever. Deze tentoonstelling leidde tot de oprichting van Breaking the Silence. De organisatie beschouwt het onthullen van de waarheid achter het beleid van het Israëlische leger als een morele verplichting en een noodzakelijke voorwaarde voor een rechtvaardiger samenleving.**

Ramallah

- Van Nabloes naar Ramallah is een rit van 1 uur. Onder het Jordaanse bewind was Ramallah een vakantieoord. Samen met Bethlehem en oost-Jeruzalem is Ramallah een van de centra waar het grootste deel van de Palestijnse christenen woont. In de buurt ligt het dorp Bir Zeit, letterlijk de oliebron, met de grootste universiteit van de bezette gebieden.
- Ramallah, de facto de hoofdstad van de Westelijke Jordaanoever.
- Area A.
- Hostel Area D met Mike de eigenaar (33 jarige Europeaan), concurrent is eigenaar van hostel in Ramallah genaamd Chris el-Alami (39 jaar) met als logo Ibn Battuna, de eerste Arabische ontdekkingsreiziger.
- Beit El: nederzetting vlakbij Ramallah, de plek waar Jacob in zijn droom de Jakobs ladder zou hebben gezien.

Nabloes

- Qabr Yusuf is de plek waar de meeste Israëlische soldaten en Joodse kolonisten zijn. Het verhaal gaat dat aartsvader Jozef in Qabr Yusuf ligt begraven. De tombe is in de 19^e eeuw opgeknapt. Pas in de jaren 80 van de vorige eeuw kwamen Israëlische kolonisten de plek opeisen. Tot die tijd was de plek een maqam, een plek waar een islamitische heilige werd geëerd. Sinds 1995 is Qabr Yusuf een van de punten rondom Nabloes waar het leger de aanvoerwegen en de nederzettingen controleert.
- Nabloes is de plaats waar Abraham zijn eerste altaar zou hebben gebouwd., waar de aartsvader Jozef ligt begraven en waar de Jacobsbron is, het is ook de plek waar het verhaal van de barmhartige Samaritaan zich zou hebben afgespeeld. Tegenwoordig wonen op Jabal a-Tur een paar honderd Samaritanen. Voor hen is de berg heilig. Zij geloven dat Abraham op deze berg, i.p.v. in Jeruzalem, zijn zoon heeft geofferd. Ook denken zij dat hier het graf van Mozes ligt en dat Adam uit deze berg is geboren.
- Area A

Jeruzalem

- In 1929 waren de Klaagmuurrellen
- Het Israëlisch parlement annexeert Oost-Jeruzalem tijdens de Arabisch-Israëlische Oorlog van 1967 en breidt de grenzen van de stad sterk uit. De Veiligheidsraad bepaalt in **resolutie 252** (27 juni 1967) dat de 'annexatie' ongeldig is.
- Tot voor kort waren alle ambassades gevestigd in Tel Aviv. **Onlangs** is de Amerikaanse en Guatemalaanse ambassade naar Jeruzalem verhuisd. De verhuizing vanuit Tel Aviv vloeit voort uit de controversiële beslissing van de Amerikaanse president Donald Trump om Jeruzalem te erkennen als hoofdstad van Israël.
- Het oude door de Ottomanen ommuurde centrum van Jeruzalem is verdeeld in 4 wijken: een Armeense, christelijke, een joodse en een moslimwijk. Door laatstgenoemde lopen elke vrijdagmiddag honderden gelovigen naar de Aqsa moskee. Aan het einde van de straat bij Bab

al-Zahra, de Bloemenpoort die in andere talen is vernoemd naar Koning Herodotus, hebben ultraorthodoxe kolonisten aan het begin van de jaren 70 een groot aantal huizen in bezit genomen. Zij werden hierbij geholpen door de Israëlische regering en de gemeenteraad. Ook nu nog worden Palestijnen uit de oude stad verdreven om kolonisten, met financiële steun uit de Verenigde Staten, te kunnen huisvesten. Dit is ook terug te zien in andere Palestijnse wijken in de stad, zoals Sheikh Jarrah, Silwan, Ras Al-Amud en Jabel Mukaber, waar de kolonisten samen met het Israëlische leger straten en buurten terroriseren.

- De Rotskoepel is een heiligdom dat eind 7^e eeuw is gebouwd. Een gouden koepel vormt het dak. Volgens de overlevering is de rots de plek waar Abraham zijn zoon moest offeren en vormt zij de eerste trede van de trap die de profeet Mohammed tijdens zijn nachtelijke reis, Isra'wa Mi'raj, besteeg op weg naar de hemel. Daar ontmoette hij de aartsvaders, andere profeten en uiteindelijk God. Hier werd de profeet en de gelovigen het gebod opgelegd dagelijks 5 keer te bidden. De Rotskoepel is omgeven door 8 bogen en ligt aan een groot plein. Aan de andere kant van het plein staat de Aqsamoskee.
- Uit de Last van Khalil (Tineke Bennema):
  - o De klaagmuur is een overblijfsel van de westelijke muur van de joodse tempel die de Romeinen in 70 n.C. vernietigden (herdenking diaspora).
  - o Voor moslims is de Haram-al-Sharif (ofwel Tempelberg) het belangrijkste heiligdom in Palestina waar de Rotskoepel en de Aqsamoskee staan.
- Vanuit Jeruzalem (de gedroomde hoofdstad van een toekomstige Palestijnse staat) kun je met de bus naar Palestijns gebied via grenspost Qalandia. Het is de grootste grensovergang op de Westoever. Jeruzalem-Ramallah is een van de weinige directe verbindingen tussen Israël en het bezette Palestijns gebied achter de afscheidingsmuur.
- Vlaktbij de Oude Stad ligt de L-vormige toegangspoort van Jaffa Gate, 1 van de 7 ingangen van de Oude Stad die nog in gebruik zijn.
- In de wijk Beit Hanina wonen de Jerusalemites, de Palestijnen die in het geannexeerde Oost-Jeruzalem door Israël gedoogd worden zolang ze kunnen aantonen dat ze daar ook daadwerkelijk verblijven. Dit gedeelte van de stad (inclusief klaagmuur) werd in 1967 (Zesdaagse oorlog) door Israël veroverd op Jordanië. Als stille getuigen van de felle strijd die werd uitgevochten met de Jordaniërs, zijn hier en daar nog diepe kogelgaten te vinden in het zandkleurige Jerusalem stone waarmee de huizen van de binnenstad zijn gebouwd.
- De Jerusalemites hebben een permanente verblijfsvergunning, maar geen Israëliisch paspoort, wel het recht om te stemmen tijdens lokale verkiezingen, maar niet tijdens landelijke verkiezingen, en wel de mogelijkheid om te reizen, maar niet om langere tijd weg te blijven. De internationale gemeenschap beschouwt Oost-Jeruzalem als geannexeerd gebied (**Palestijns gebied dat door Israël bezet wordt**) maar Israël betwist dit. Volgens het officiële Israëlische standpunt is het gehele Jeruzalem de hoofdstad van de staat.
- Er is een moderne tramlijn die van de holocaustherdenkingsplaats Yad Vashem aan de westkant vlak langs de Oude Stad loopt en uiteindelijk naar het oostelijke deel van de stad voert. Daar, in Oost-Jeruzalem, is een aantal haltes in Palestijnse wijken voordat de tram de nederzettingen Pisgat Ze'ev en French Hill bereikt. Bij halte Munitieheuvel voerden de Jordaniërs en Israëliërs in 1967 de zwaarste gevechten en er staat tegenwoordig een herdenkingsmonument. Bij de tramhalte aan de rand van Shimon HaTzadik wonen hoofdzakelijk ultraorthodoxe joden. Bij de halte Damascuspoort stappen voornamelijk toeristen op. Deze Jeruzalemse lightrail is gemengd, maar sommige Palestijnen boycotten deze 'kolonistentrām'.
- De buslijnen in de stad zijn grotendeels gescheiden: Joodse Israëliërs nemen de Israëlische bussen met eindbestemming West-Jeruzalem, Palestijnen nemen aparte bussen met bestemmingen in Oost.
- Wijk Mea Shearim is een van de oudste wijken van Jeruzalem. Het is een bezienswaardigheid, alle 9400 inwoners zijn haredi (godvrezend). De haredim behoren tot de armste van Israël. De meerderheid is van Oost-Europese komaf. Ze zijn vrijgesteld van de dienstplicht. Bijna 12% van de gehele Israëlische bevolking hoort tot de haredim.
- De ultraorthodoxe gemeenschap zijn zo'n 145.000 van de 800.000 inwoners van Jeruzalem. Ze volgen de meest traditionele opvattingen van de 613 joodse wetten.

- In 1897 was 62% Joodse meerderheid, in 1967 was dit 79%. In 2013 was dit 63%. Van de schoolgaande kinderen in Jeruzalem is in 2013 ongeveer 40% ultraorthodox en 35% Arabisch. Nog geen kwart van Jeruzalems jongeren behoort tot de Joodse zionisten.

Jaffa/Tel Aviv

- Beroemd om zijn sinaasappelen. Jaffa is een beroemd Arabisch havenstadje. Eind 19^e eeuw begonnen er in toenemende mate Joden te emigreren naar de toenmalige Ottomaanse provincie Palestina, op de vlucht voor pogroms in Europa. Bij Jaffa stichtten zij vanaf 1886 hun eigen buitenwijken, 6 in totaal. Twintig jaar later besloot men dat het tijd werd voor een eigen 'Hebreeuwse stad'. Dat werd Tel Aviv (Lenteheuvel), grotendeels gebouwd in de duinen ten noorden van Jaffa.
- In de 1^e helft van de 20^e eeuw groeide Tel Aviv om Jaffa heen. Het werd snel veel groter dan zijn buurstad. Tijdens de Arabisch-Israëliische Oorlog in 1948 werd Jaffa veroverd door Israël. De Arabische bevolking werd grotendeels verdreven en het stadje werd bij Tel Aviv gevoegd.
- Van de inwoners van Tel Aviv-Jaffa is 92% Joods en 4% Palestijns-Israëliisch. De rest bestaat uit expats en arbeidsmigranten, die laatsten vooral uit Azië.
- Het leven in Tel Aviv is goed en gevoelsmatig heel ver weg van spanningen en geweld in Jeruzalem en de Westelijke Jordanoever.
- Het straatbeeld in Tel Aviv is homogeen: orthodoxen en haredim (ook wel ultra-orthodoxen genoemd) zie je er nauwelijks en maar 4% is Palestijns-Israëliisch.

Haifa

- In Haifa bevindt zich het enige Palestijnse theater genaamd 'Al-Midan-theater'.

Ariel (nederzetting)

- Een derde van de bevolking komt uit de voormalige Sovjet-Unie. Naar andere nederzettingen is het vervoer niet zo goed geregeld en sinds de moord op 3 tieners in juni 2014, lift men ook niet graag meer. Een stad als Ramallah mag een joodse kolonist volgens de Israëliische wet niet betreden. Palestijnen daarentegen kunnen wel over bijna de hele Westelijke Jordanoever reizen.

SLACHTOFFERS (bron B'Tselem, Malcontent en Anja Meulenbelt)

Klaagmuurrellen (1929)

- 133 Joden en 116 Palestijnen hadden het leven gelaten
- een veelvoud van hen was gewond geraakt.

Periode 1^e intifada (1987 -1993):

- 1100 Palestijnen dood
- 164 Israëli dood

Periode 1^e intifada (1987 - 1993):

- Bijna 2.000 Palestijnen dood
- 275 Israëlische doden

Februari 2002 (Operation Defensive Shield)

- Tijdens de invasie kwamen 497 Palestijnen om het leven en raakten er 1447 gewond.

Periode 2^e intifada (2000 – 2005):

- 1000 Israëliërs dood
- 3000 Palestijnen dood

Oorlog Israël Hezbollah (2006)

- 1300 Libanese doden
- 165 Israëlische doden

Periode 29 september 2000 t/m 26 december 2008

Palestijnse gebieden:

- 4792 Palestijnen gedood door bezettende macht, waarvan 953 kinderen
- 45 Palestijnen gedood door Israëlische burgers
- 69 Palestijnse doden in Israël, waarvan 3 kinderen

Exclusief 1300 gedode Palestijnen in Gazaoorlog (27 december 2008 - 18 januari 2009)

Israël

- 482 Israëli's gedood in bezette gebieden, waarvan 39 kinderen
- 580 Israëli's gedood in Israël, waarvan 84 kinderen

2007

- Palestijnen hebben 7 Israëlische burgers gedood, 2 door aanvallen vanuit Gaza.
- Israëlische strijdkrachten doden 373 Palestijnen, waarvan bijna 300 in Gaza.

2008 (Gazaoorlog, operatie Cast Lead)

- Meer dan 1400 Palestijnen gedood, waarvan 300 kinderen
- Meer dan 5300 Palestijnen gewond, tenminste 22.000 gebouwen zijn vernietigd of beschadigd (bron Amnesty International, maart 2009), geschat wordt dat 80% van de landbouwgrond is verwoest. Het Rode Kruis vroeg 3 januari 2009 toegang voor een veilige doorgang van ambulances, maar kreeg deze pas 7 januari 2009. Premier Balkenende sprak in een tv-interview begrip uit voor het optreden van Israël: 'Israël moet wel ingrijpen'.
- 13 Israëliërs zijn gedood (3 burgers en 10 militair), 148 gewonden

Geweldsescalatie november 2012

- Tussen 14 en 21 november 2012 breekt een geweldsescalatie (om het woord minioorlog maar te vermijden) in en rond Gaza. **Operatie Pillar of Defence** (Verdedigingszuil). De VN houden de eindstand op 6 omgekomen Israëliërs en zo'n 150 Palestijnen, van wie meer dan 100 burgers. Israël claimt meer dan 200 gewonde burgers te hebben, aan Palestijnse kant zijn er dat bijna 1.000.

Geweldsescalatie zomer 2014

- **Operatie Protective Edge** (Beschermd Oever) met grondinvasie (die in 2012 uitbleef). Een bloedbad is het gevolg: meer dan 2.000 Palestijnen, 72 Israëliërs en een Thaise gastarbeider komen om. Gaza wordt in de as gelegd.

Gazaoorlog 2014

- Volgens de VN kwamen er 2251 mensen om, onder wie 1462 Palestijnse burgers. Israël houdt het op 761 burgers op een totaal van 2125 doden.
- Ruim 110.000 mensen verloren hun huis, 11.000 raakten gewond. Onder de gewonden waren 3.000 kinderen, van wie er 1.000 blijvend gehandicapt bleven.

Tips:

- Out in the dark (film 2014)
- Arabisch talige activist en columnist: Nadia Harwesh, auteur van "In de the shadows of Men (2016)"
- Fauda (Netflix serie)
- Beyond the fear (film over moord op Rabin)
- The Wanted 18 (film over 18 koeien)
- Boek land zonder grenzen (Nir Baram)
- Volgen Farah Gazan op twitter @Farah_Gazan
- Pro-Israëliëse publicist Els van Diggele Boek "We haten elkaar meer dan de joden"
- Diana Buttu: gulfnews.com/opinion/op-eds/two-state...
- Haidar Eid: middleeasteye.net/columns/one-state-soluti...